

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**KOHEZE A KOHERENCE TEXTU KOMIKSOVÝCH PŘÍBĚHŮ
(ASTÉRIX A OBÉLIX)**

Vedoucí práce: doc. PhDr. Ondřej Pešek, Ph.D.

Autorka práce: Nikola Mužíčková
Studijní obor: Francouzský jazyk
Ročník: 3.

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci na téma: Koheze a koherence textu komiksových příběhů (Astérix a Obélix) jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby taktéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, dne 8. května 2015

Nikola Mužíčková

.....

PODĚKOVÁNÍ

Chtěla bych poděkovat doc. PhDr. Ondřeji Peškovi, Ph.D., za odborné vedení a cenné rady při zpracovávání diplomové práce.

ANOTACE

Tato práce se zabývá analýzou komiksových textů. Cílem práce je analýza vztahů v tomto typu textů, se zaměřením na mimojazykovou (obrazovou) složku a na klasifikaci různých (nalezených) typů anafor. Jako předloha k jejímu vypracování slouží komiksová alba Astérix, vydaná ve francouzském jazyce.

Práce je rozdělena na část teoretickou a část analytickou. Teoretická část se dále člení na tři kapitoly, z nichž první se zabývá popisem komiksu jakožto samostatného umění, druhá poté popisem komiksu Astérix a třetí je věnována lingvistickým termínům, které jsou úzce spjaty s touto tematikou. V analytické části jsou na konkrétních ukázkách z komiksu Astérix představeny koreferenční vztahy mezi jednotlivými referenty.

Klíčová slova

Komiks, Astérix, koreference, koheze, koherence, analýza

ANNOTATION

This diploma thesis deals with the analysis of the comic book's texts. The objective of this thesis is the analysis of relationships in this kind of texts, with a special focus on its illustrational constituent part and on the description of several types of anaphora. As a model to the elaboration of this thesis were a few of comic books Astérix, published in French language.

The thesis is divided into a theoretical and an analytical part. The theoretical part contains three different chapters. First of them deals with the description of comic books as an individual art, the second one describe the comic books Astérix and the third one is dedicated to the linguistic terms, which are closely connected to this subject. All referential relationships between the referential parts of some of comic books Astérix are demonstrated in the analytical part.

Key words

Comic book, Astérix, coreference, cohesion, coherence, analysis

Obsah

1	Úvod.....	8
2	Komiks - definice.....	9
2.1	Grafické symboly	10
2.2	Barevnost komiksu.....	10
2.3	Rozsah komiksu	11
2.4	Internetové komiksy.....	11
2.5	Formy komiksu	11
3	Historie komiksu.....	12
3.1	Popularita Komiksů.....	16
3.2	Mýtus kolem komiksu aneb co komiks není.....	16
4	Komiks Astérix	17
4.1	Okolnosti vzniku komiksu	18
4.2	Tvůrci komiksu	18
4.3	Příběh	22
4.4	Postavy v komiksu	23
4.5	Grafický vývoj dvou hlavních postav komiksu – Astérix a Obélix	25
4.6	Koncept komiksu	26
4.7	Karikaturované osobnosti.....	26
5	Vydaná komiksová alba.....	31
5.1	Seznam komiksových alb.....	31
5.2	Filmová zpracování.....	32
6	Textová lingvistika	33
6.1	Text	33
6.2	Komunikační akt.....	34
6.3	Řečový akt.....	34
6.3.1	Typy řečových (mluvních) aktů.....	35
6.4	Koreference	35
6.4.1	Referenční akt.....	36
6.5	Koheze a koherence	37
6.6	Inference.....	39
6.7	Typy anafor	39
6.8	Určování anafor.....	42
6.8.1	Typy anafor.....	44
7	Deiktické prostředky.....	49
7.1	Dělení deixe	50

8	Textovost	54
9	Tematické posloupnosti	54
10	AČV - Aktuální členění větné	56
10.1	Počáteková výpověď vs. koncová výpověď.....	57
10.2	Kontextové zapojení.....	57
11	Synergie mezi textem a obrazem	59
11.1	Prostorová deixe	61
11.2	Časová deixe.....	64
11.3	Sociální deixe	66
11.4	Personální deixe.....	68
12	Interpunkční znaménka – otazník a vykřičník	69
13	Znázornění úderu, rány, nárazu, pádu, atd.....	72
14	Rozbor vybraných příkladů z komiksových alb	75
15	Seznam vybraných nalezených a zpracovaných anafor.....	97
16	Závěr	103
17	Résumé.....	105
18	Seznam použité literatury	107
19	Příloha.....	112

1 Úvod

Předmětem zájmu této diplomové práce jsou koheze a koherence v komiksových textech. Její předlohou a objektem zkoumání jsou komiksová alba Astérix vydána ve francouzském jazyce. Práce je rozdělena na část teoretickou a část analytickou.

Teoretická část se dále věnuje třem oblastem. První z nich je komiks jako samostatné médium. Čtenáře seznámí s jeho původem, vývojem, podobou a oblibou v současné době a také s jeho neodmyslitelnými složkami – grafickými symboly.

Druhou z oblastí je samotný belgicko-francouzský komiks Astérix, jehož některá vybraná alba budou analyzována (těmi jsou: *Les Lauriers de César*, *La Grande Traversée* a *Astérix aux Jeux Olympiques*). Seznámíme se s jejich tvůrci a s okolnostmi vzniku komiksu Astérix vůbec, představíme si jeho příběh a jeho hlavní hrdiny. Dozvíme se, kolik alb vůbec bylo vydáno a také si představíme jeho filmová zpracování. Třetí oblast je věnována definicím důležitých lingvistických pojmů. Jsou jimi, jak jistě tušíte koheze a koherence, s nimi dále spjatá koreference, anafora, katafora, textovost, samotný text, atd.

Druhá, analytická část, se soustředí na samotnou analýzu textu. Na konkrétních případech pocházejících z vybraných komiksových alb vydaných ve francouzském jazyce si ukážeme výskyty koreferencí, jak vnitrotextových, tak vněttextových i kombinovaných. Analýza bude provedena ve stylu rozdělování nalezených anafor dle jejich typu, s tím, že se dozvíme, která anafora je nejvíce a naopak nejméně užívána. Na samotném konci analytické části by měly být přehledně znázorněny výsledky nálezů anafor.

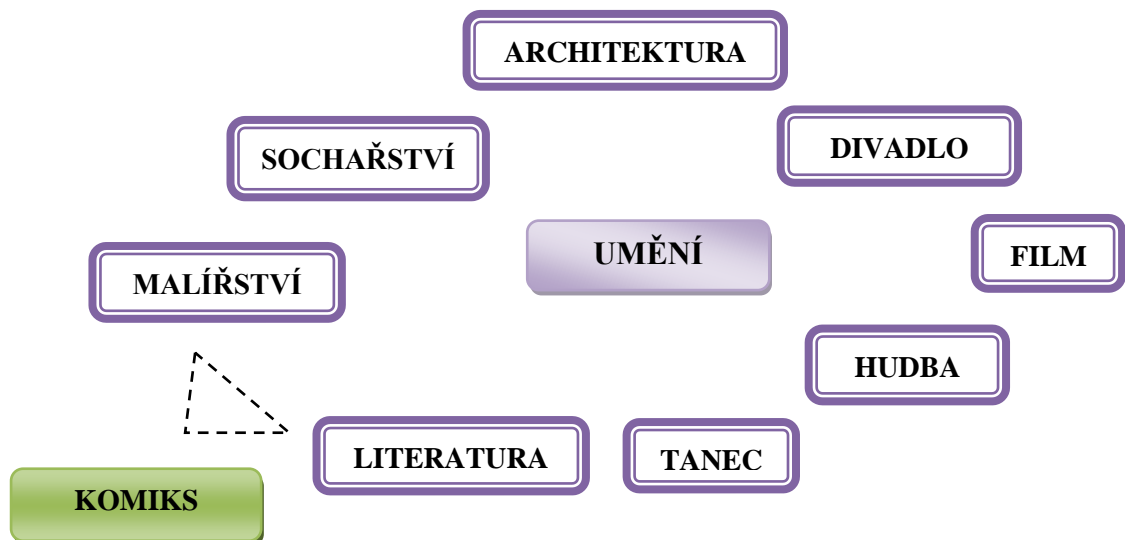
Celá diplomová práce je doplněná o ilustrace pocházející z vybraných komiksových alb Astérix, jelikož text i ilustrace v takovýchto dílech zastávají stejně důležitou roli.

2 Komiks - definice¹

Komiks je umělecké médium. Bývá označováno jako „deváté umění“, ve kterém jsou za sebou chronologicky uspořádány kresby nebo jiná zobrazení s případným doprovodným textem v cílených sekvencích. Dohromady tvoří určitý celek – nějaký příběh. Každý jeden obrázek zachycuje většinou jeden okamžik. Takovému obrázku se v komiksově terminologii říká „panel“. Panely jsou uspořádány vedle sebe, tedy juxtapozičně. Je pravidlo, že komiksy se čtou po řadách panelů, zleva doprava.

Pro komiksy je specifické užívání „bublin“. Ty slouží ke znázornění mluvené řeči nebo myšlenek nakreslených účinkujících. Odráží zkrátka to, co se v obrázcích děje. Můžeme se setkat i s takovými obrázky, ve kterých se žádná bublina nevyskytuje. Takový obrázek pak slouží ke zdůraznění otevřeného prostoru děje. Pro mluvenou řeč se používá bublina ohraničená souvislou čarou, kdežto pro znázornění myšlenek se používá bublina ve tvaru obláčku.

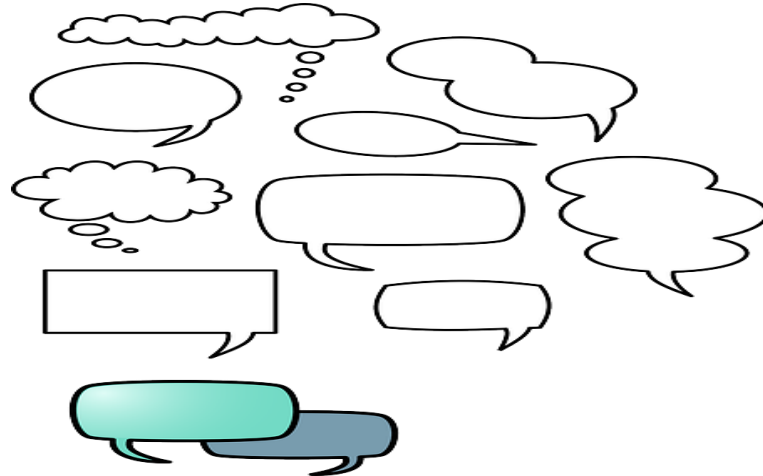
Komiks se nachází na křižovatce mezi dvěma uměními – literaturou a malířstvím (kreslířstvím).

¹ <https://cs.wikipedia.org/wiki/Komiks>; Scott McCloud, Jak rozumět komiksu

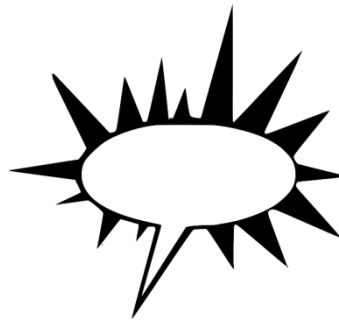
2.1 Grafické symboly

Další, na co můžeme v komiksech narazit, jsou různé grafické symboly. Například nota, která značí hudbu, zpěv nebo hvízdání, nebo žárovku, která značí nějaký nápad nebo chytrou myšlenku.

Obrázek 1 -různé typy bublin v komiksu²

Další speciální bublinou je bublina znázorňující nějaký zvuk (ránu, úder), údiv, překvapení, šok, atd. Taková bublina vypadá jako mnohocípá hvězdička. Viz obr.č.2.

Obrázek 2³

2.2 Barevnost komiksu⁴

Co se týče barevnosti komiksů, ty se mohou lišit podle užití barev. Setkáme se jak s barevnými, tak s černobílými komiksy. Nebo také s populárními černobílými komiksy, kde jsou v jednotlivých panelech zvýrazněny pouze některé barvy, například černobílý komiks s červenými prvky.

² <http://pixabay.com/cs/obлак-my%C5%A1len%C3%AD-mraky-%C5%99e%C4%8D-komiks-34416/>

³ <http://pixabay.com/cs/obлак-my%C5%A1len%C3%AD-mraky-%C5%99e%C4%8D-komiks-34416/>

⁴ <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/medialni-vychova/mv-casopisy/komiks-1>

2.3 Rozsah komiksu⁵

Co do rozsahu komiksů, setkáme se podobně jako s barevným provedením, s různými délkami jeho provedení. Na krátké komiksy narazíme například v denním tisku. Bude se jednat o komiks o rozsahu nejvíce 3-5 panelů. V tisku na našem trhu se jedná především o komiksy s politickým podtextem, nebo o komiksy humorné – sloužící k pobavení. Dále existují komiksy o delším rozsahu – několikastránkové, ve formě časopisu, nebo dokonce ve formě knih, atd.

2.4 Internetové komiksy

Nesmíme opomenout internetové komiksy, které jsou v dnešní „online“ době, lehce rozšířitelné a pro uživatele internetu na dosah ruky. Zároveň jsou jednoduchým prostředkem pro ty, kteří nemají možnost publikovat v tištěné formě.

Nyní se podíváme na řazení komiksů dle jejich formy.

2.5 Formy komiksu⁶

1. Strip

- jedná se o krátkou formu komiksu, většinou časopisecky publikovanou. Jeho rozsah je 2 – 6 panelů;
- anglický výraz *strip* znamená v češtině *proužek*;
- ze slovního spojení *comic strip* vzniklo v 1. polovině 20. století samostatné slovo *comics*;
- v českém jazyce upraveno na *komiks*.

2. Album

- komiksové album je dle francouzského vzoru nejčastěji o formátu A4 a o rozsahu max. 48 stran.

⁵ <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/medialni-vychova/mv-casopisy/komiks-1>

⁶ https://cs.wikipedia.org/wiki/Komiks#Formy_komiksu

3. Časopis

- 3 typy:

I. Komiksová série

- jedná se o komiks na pokračování, vycházející periodicky v časopisech nejčastěji o formátu A5;
- tento druh komiksu má kořeny v USA.

II. Komiksový Fančín

- jedná se o soubor několika komiksů najednou, které ovšem pocházejí od různých autorů;
- může se jednat i o neziskové publikace, např. školní plátky, firemní časopisy, ...

III. Polokomiksový časopis

- v tomto případě figuruje komiks jen jako část určité publikace.

4. Román o větším rozsahu, komiksová kniha

- může být i spojení více příběhů.

3 Historie komiksu⁷

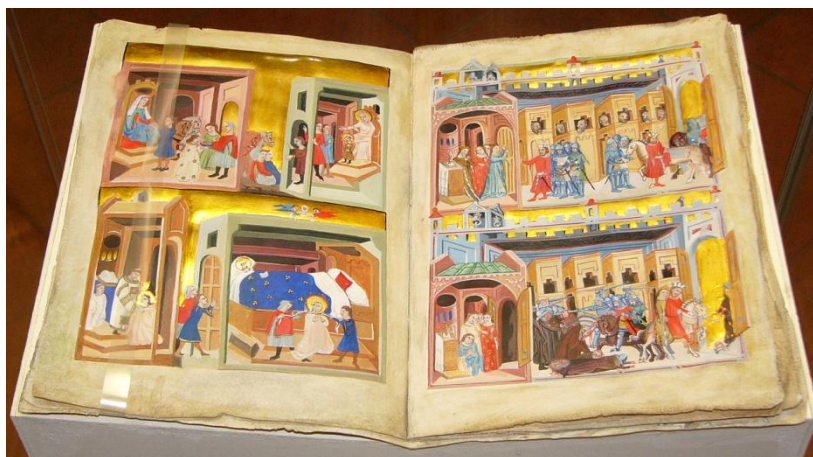
Komiks, který se nám jeví spíše jako fenomén novodobý, má své předchůdce již ve starověkém Egyptě. Nástěnné malby vytvořené 2 tisíce let př. n. l. zaznamenávají pásy obrázků a jednoduchých textů tehdejší děje a události, přibližně odpovídají dnešnímu chápání komiksů. Podobné kresby srovnatelné s dnešním komiksovým pojetím jsou známé také z předkolumbovské Ameriky.⁸

Významným komiksem pocházejícím již ze středověku je krumlovská Liber depictus, kde základ díla tvoří obrazy a text slouží jen jako jejich doprovod. Ostatní manuskripty z té doby fungovaly přesně opačně.

Dalším příkladem z časů minulých je Dalimilova kronika, tedy její část – Pařížský zlomek. Můžeme v ní zpozorovat pro komiksy typické řazení do panelů.

⁷ <https://cs.wikipedia.org/wiki/Komiks#Historie>

⁸ <https://cs.wikipedia.org/wiki/Komiks#Historie>

Obrázek 3 – Pařížský zlomek Dalimilovy kroniky⁹

Dalším názorným příkladem je dílo *Křížová cesta*, která má za cíl představit různé etapy života Kristova. Existuje v mnoho podobách, například jako nástěnná malba nebo jako ilustrace. Jednu takovou ilustraci je možné nalézt v muzeu ve Valašském Meziříčí.

Jednotlivá zastavení v životě Kristově ovšem nebyla znázorněna jak je nyní zvykem, počínaje v levém horním rohu, končíc v pravém dolním. Dílo začíná v levém dolním rohu, „čte“ se směrem doprava, poté řádek výše pokračuje ve vyprávění příběhu zprava doleva, a nakonec řádek první, který se čte zleva doprava.

Tento „komiks“ se skládal původně ze 12ti částí, později k nim ale byla přidána další dvě zastavení – *Snímání z kříže* a *Uložení do hrobu*. Dále se pro dobré rozložení na plátno přidávalo do díla další zastavení – *Kristus na Olivetské hoře*.

9

https://en.wikipedia.org/wiki/Chronicle_of_Dalimil#/media/File:Dalimilova_kronika_parizsky_fragment.jpg

Obrázek 4 – Křížová cesta¹⁰

Dalším zajímavým příkladem je tapisérie z Bayeux, líčící kontinuální metodou ilustrace události vylodění Viléma Dobyvatele a dobytí Velké Británie Normany roku 1066. Kromě textů můžeme na tapisérii spatřit i doprovodné texty, které jsou v knižních produkcích ilustrované v podobě svitků s přímou řečí.

Obrázek 5 - tapisérie z Bayeux¹¹

Rozšíření kreslených seriálů dává za vděk vynálezu knihtisku (*Johann Guttenberg – 1447/1448). V roce 1460 tedy může kresleně vyjít Utrpení svatého Erasma. Jedná se o jeden z nejpopulárnějších středověkých komiksů.

¹⁰ http://web.katolik.cz/feeling/9_4.htm

¹¹ <https://www.phil.muni.cz/muzeo/mui03obrazky0304/mui03obrazky0304/obr20.php?page=8.html>

Na počátku 18. století se staly nejpopulárnějšími příběhy Williama Hogharta. Jeho série obrazů Dráha prostitutky a Dráha zhýralce svou tematikou zaujala širokou veřejnost. Z obrazů byla tato díla časem přepracována na rytiny.

Důležitou osobností v oblasti komiksové tvorby byl švýcarský učitel, malíř a karikaturista Rodolphe Topffer, který zhruba v polovině 19. stol vydával kreslené satirické příběhy. Jeho přístup ke komiksu však nebyl vědeckého/literárního rázu, jednalo se pouze o zábavu a rozptýlení.

Jako den zrození komiksu se označuje 16. února 1896, kdy Američan Richard Outcault poprvé publikoval v časopise New York World svůj strips nesoucí název Yellow Kid.

Obrázek 6 - ukázka z komiksu Yellow Kid¹²

¹² http://cartoons.osu.edu/digital_albums/yellowkid/1897/1897.htm

3.1 Popularita Komiksů

Komiks je populární pro čtenáře různých generací. I přesto, že jsou ceny komiksů poněkud vyšší, než ceny knih (dle článku J.G.Růžičky v časopisu The New Presence 11), stále je jejich čtenářů dost. Možná z toho důvodu, že komiks svým menším množstvím textu a větším množstvím obrázků není v dnešní uspěchané době tolik časově náročný. Vyšší ceny komiksů jsou způsobeny především tím, že jsou výsledkem práce více lidí. Ke vzniku komiksu je zapotřebí týmu lidí, kde každý se specializuje na určitou jeho část. Kromě scénáristy a kreslíře je nutná práce maketisty, koloristy, letrážisty a inkera. Další důvod proč jsou ceny komiksů vyšší, jsou vysoké náklady na tisk obrázků.

Jak mimo jiné zmínil J.G.Růžička, pro vydavatele je mnohem výhodnější prodávat komiksy, a to z toho důvodu, že se čtou rychleji než knihy, což vede k rychlejšímu návratu zákazníka. Vydavatelé se snaží, aby cena komiksu neodrazovala čtenáře od nákupu. Proto se v prodejnách setkáme jak s komiksy barevnými, dražšími, tak s komiksy černobílými, levnějšími. V dnešní době jsou komiksy v knihkupectvích i knihovnách velmi rozšířené. Čtenář si tak může pořídit komiksy různých žánru i různého původu, a to díky možnosti mezistátního prodeje literatury.

3.2 Mýtus kolem komiksu aneb co komiks není

O komiksu se stále mluví jako o žánru, to je ovšem mylné. Pro porovnání: hudba, film nebo literatura také není žánr, ale druh umění. (Jak jsem již zmínila, nazývá se „9. umění“)

Stejně jako v literatuře existují různé žánry – tragický, romantický, komediální, atd., můžeme takto žánry aplikovat i na komiks.

Literatura se žánrově dělí například na: povídky, romány, novely atd. Detektivní román je již podžánr. Komiks disponuje také svými podžánry. Jedná se například o fotokomiks, krátké stripy, koláže, atd. Japonské komiksy zvané „manga“ se také dají považovat za podžánr komiksu.

4 Komiks Astérix¹³

Astérix je belgicko-francouzský komiks, který byl poprvé publikovaný ve francouzském týdeníku *Pilote* dne 29. října 1959. Jeho scénáristou byl René Goscinny a kreslířem byl Albert Uderzo. V roce 1977, po smrti Reného Goscinny, pokračoval ve tvorbě komiksu sám Albert Uderzo. Teprve nedávno, v roce 2013, byl komiks předán do rukou Jean-Yvese Ferri a Didiera Conrada.

Publikace v časopise *Pilote* trvaly až do roku 1973. Zároveň však příběhy vycházely i v samostatném vázaném vydání. Prvních 24 alb vyšlo pod záštitou vydavatelství *Dargaud*, poté od roku 1998 u vydavatelství *Hachette* a nakonec u vydavatelství *Albert René*.

Komiks *Astérix* je přeložen do 107mi jazyků, čítá se ho 350 milionů výtisků a je nejvíce prodávaným evropským komiksem ve světě.

V České republice jsou komiksová díla vydávána nakladatelstvím Egmont ČR – jedním z největších současných českých nakladatelství.

Obrázek 7¹⁴

¹³ <http://asterix.comics.cz/>, 15.6.2015

¹⁴ <http://www.editionsatlas.fr/article/bd/les-personnages.html>, 13.7.2015

4.1 Okolnosti vzniku komiksu

Ve vydavatelství Édi-France si lámali hlavu s vymyšlením nových příběhů pro svůj časopis určený pro mládež. Scénárista René Goscinny a kreslíř Alberto Uderzo chtějí vytvořit příběh týkající se francouzské historie. S nápadem zrealizovat komiks s příběhy lišáka Renata pocházející ze 12. století, však nepochodí. Proto sahají ještě dále do historie země a nechají se inspirovat zápisky z válečného období Gaia Iulia Caseara, a objevují Galii.

Francie se však po 2. světové válce potýká se značnými ztrátami týkající se jak kolonií, tak jejího sebevědomí, a tak Astérixova dobrodružství mají za úkol připomenout jejím občanům, že ačkoli byli okupováni, stále si zachovali ráz jakési nedobytné vesnice. René Goscinny byl znám svou náklonností k prezidentu Charlesi de Gaulle, který prý měl Astérixova dobrodružství v oblibě, jelikož v něm nacházel tradiční hodnoty své země (konzervatismus a republikánství). Názorným příkladem negativního vztahu k novým uměním může být postava galského barda Assurancetorixe, který je ostatními Galy pro své pěvecké nadání šikanován.

Důležitou událostí byl zákaz dovážení komiksů do Francie z USA, a to z důvodu obrany mladistvých před ilustrovaným násilím. Toto podpořilo tvorbu francouzských komiksů a také toho „našeho“, Astérix.

4.2 Tvůrci komiksu¹⁵

Nyní představím zakládající tvůrce komiksu Astérix, Reného Goscinny a Alberta Uderzo. Text doplním o jejich fotografie. V současnosti na tvorbě komiksu pracují Jean-Yves Ferri, který je jeho scénáristou, a Didier Conrad, který je jeho kreslíř. Tvorbu jim v roce 2011 předal právě Albert Uderzo a jejich první dílo vydané v roce 2013 nese název „Astérix u Piktů“.

¹⁵ <https://cs.wikipedia.org/wiki/Asterix>

René Goscinny¹⁶

René Goscinny se narodil 14. srpna 1926 v Paříži. Jeho původ je ovšem míšený, otec byl původem z Polska, povoláním chemik a matka z Ukrajiny, dcera vesnického rabína. Je jejich druhým synem, jeho starší bratr byl pojmenován Claude. S rodiči se kvůli lepším životním podmínkám přestěhoval do Argentiny. Navštěvoval zde francouzskou základní školu a poté zde vystudoval i francouzské lyceum. Jeho zálibou v mimoškolním čase byla jízda na koni a během prázdnin se s rodiči vracel za rodinou a přáteli do Paříže. Život v Buenos Aires jim zcela jistě zachránil život, jelikož většina jeho rodiny byla vyvražděna nacisty.

Po smrti jeho otce se musel starat o své živobytí, a proto začal pracovat pro různé reklamní agentury. Poté se na pozvání svého strýce přestěhoval do New Yorku, hlavního města Spojených států amerických, kde ovšem nemohl najít práci, navíc ho čekala povinnost „odkroutit si“ vojenskou službu ve Francii. Tam ovšem nezapomněl na své zájmy a v armádě se uplatnil jako dokumentarista, který pro ni kreslil plakáty a jiné ilustrace.

V 50. letech se vrací do New Yorku, kde nachází práci v malém vydavatelství. Kariéru nastartoval roku 1950, a to kreslenými příběhy detektiva Dicka Dickse. Rok poté podepisuje René smlouvu s agenturou International Press - World Press a působí v její Pařížské pobočce. Zde se také seznámil a spřátelil s kreslířem Albertem Uderzo.

Seznámil se zde také s ilustrátorem Jeanem-Jacquesem Sempé a dohromady vytvořili postavu Malého Mikuláše v dílech *Mikulášovi patálie* (v originále *Le petit Nicolas*), která měla velký v široké veřejnosti velký úspěch. Spolupracuje však i s celou řadou dalších scénáristů a kreslířů a podílí se na jejich tvorbě.

Reného Goscinny ovšem nejvíce proslavilo právě komiksové dílo Astérix, na kterém pracoval s ilustrátorem Albertem Uderzo. Komiks Astérix patří k nejčtenějším dílům francouzské literatury. Působil ovšem také jako šéfredaktor komiksového časopisu *Pilote*. Velmi důležitým bodem v jeho životě bylo spoluzaložení studia kresleného filmu Studio Idéfix, ve kterém vznikl například film Astérix a Kleopatra.

¹⁶ <http://www.asterix.com/the-creators/rene-goscinny/>; <http://www.asterix.com/the-creators/rene-goscinny/>

Během své kariéry neopomenul ani osobní život. Za ženu pojal o šestnáct let mladší Francouzku Gilbertu Polaro-Mille, se kterou měl jedno dítě, dceru Annu, kterou chtěl původně pojmenovat Anne-Barricade.

5. listopadu 1977, po návratu z dovolené v Izraeli, navštívil lékaře v rámci klasické zdravotní prohlídky. Bohužel mu při zátěžové zkoušce přímo v ordinaci selhalo srdce.

Obrázek 8 - René Goscinny¹⁷

Albert Uderzo¹⁸

Albert Uderzo se narodil 25. dubna 1927 ve městečku Fismes u Remeše. Jeho rodiče, otec Silvio a matka Irina, žili před emigrací v Itálii. Nebyl jediným jejich potomkem, měl ještě dva bratry. Dva roky po jeho narození se rodina přestěhovala do předměstí Paříže, a po získání francouzského občanství se přestěhovala přímo do Paříže.

Okouzlen a ovlivněn postavičkou Mickey Mouse pocházející z produkce Walta Disneyho, začal s kresbou velmi brzy, již v mateřské školce se projevuje jeho nadání a už od svých třinácti let studuje umění na Sociétés Parisienne d'édition. V roce 1940 poprvé publikuje v časopise Junior.

Za období 2. světové války pobýval v Bretani, kam také později, po válce, kdy začal kreslit své slavné komiksy Astérix, situoval právě Astérixova dobrodružství.

¹⁷ <http://www.filmweb.pl/person/Ren%C3%A9+Goscinny-58108>

¹⁸ <http://www.asterix.com/the-creators/albert-uderzo/>

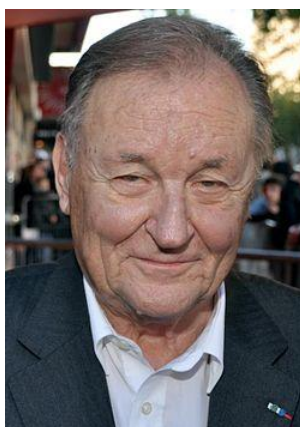
Citace Alberta Uderza v časopise *Bretagne Magazine* z měsíce března roku 2001:

„Breťan, to bylo zjevení za té hrozné Okupace. V Paříži se žilo špatně a nebylo co jíst. Bylo mi čtrnáct a měl jsem stále hlad. Můj bratr měl být nuceně nasazen v Německu, ale nenastoupil, místo toho odjel do Bretaně. Přemluvil mne, abych za ním přijel, hlavně tím že tam byly brambory. Žili jsme v Côtes-d'Armor, takže Astérix skončil jako Armorikán.“¹⁹

Ovlivněn americkými komiksy, začíná po konci války kreslit osvalené hrdiny (např. příběhy Arise Bucka). Podobně jako René Goscinny, i Alberto Uderzo využil během vojenské služby v rakouském Innsbrucku svého nadání. Byl plukovním kreslířem. Roku 1953 se Albert oženil s Adou Milano a měl s ní jednu dceru, Sylvii.

Jeho tvorba byla od počátku Astérixu už vždy orientována pouze na tuto tematiku. Vycházely například i příběhy o dobrodružstvích psíka Idéfixe. Svou tvorbu obohatí kromě té komiksové také o tvorbu animovanou, roku 1974 tak zakládá studio Idéfix. A po smrti Reného Goscinyho zakládá nakladatelství *Albert René*, pod jehož záštitou vydává všechny další Astérixova dobrodružství.

Velkou zajímavostí i paradoxem je, že Albert Uderzo přes své povolání trpí barvoslepostí.

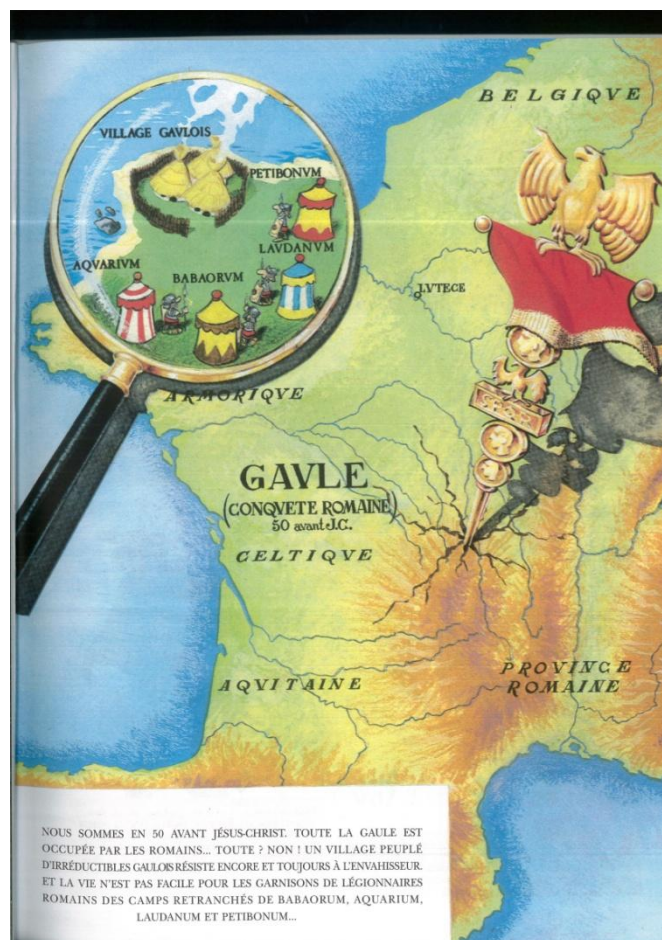
Obrázek 9 - Albert Uderzo²⁰

¹⁹ <http://asterix.comics.cz/albert-uderzo.html>

²⁰ https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Albert_Uderzo_2012.jpg

4.3 Příběh

Příběhy Astérix jsou časově umístěné do období římských válek, přibližně do roku 50 let př.n.l.. Prostorově se děj odehrává v Galii. Malá galská vesnička odolává nájezdům nepřátel díky kouzelnému nápoji vařeným starým druidem. Tento nápoj dodává každému, který se ho napije dočasnou nadlidskou sílu. Hlavními postavami jsou válečník Astérix a donašeč menhirů Obélix, kteří byli vesničkou vybráni, aby mařili plány Římanů a pomohli každému, kdo potřebuje pomoci v bitvě proti nim.

Obrázek 10²¹

²¹ Komiks La Grande Traversée, 21.0154.1 – VIII – 2011

4.4 Postavy v komiksu²²

V komiksu se setkáme s velkým množstvím postav. Galy, Římany, Egyptány, Indiány, atd. Dle oficiálních stránek www.Astérix.com se v komiksech po celou dobu objevilo 34 galských postav, 52 římských postav a 34 dalších jiných postav.

Nyní Vám představím hlavní postavy komiksu, které jsou nedílnou součástí každého komiksového díla.

Astérix

„Malý válečník bystrého rozumu, všemi mastmi mazaný. Bez váhání mu může být svěřeno jakékoli nebezpečné poslání. Astérix čerpá svoji nadlidskou sílu z kouzelného nápoje druida Panoramixe...“

Obrázek 11²³

Obélix

„Nerozlučný Astérixův přítel, je povoláním dodavatel menhirů a miluje divočáky. Je kdykoli připraven všeho nechat a následovat Astérixem do nových dobrodružství, hlavně když v nich budou divočáci a pořádné rvačky.“

Obrázek 12²⁴

²² <http://asterix.comics.cz/kdojekdo.html> , 5.6.2015

²³ <http://www.asterix.com/the-a-to-z-of-asterix/characters/asterix.html>

²⁴ <http://www.asterix.com/the-a-to-z-of-asterix/characters/obelix.html>

Idéfix

„Obélixův psík, který je ekologicky založený a bojuje za ochranu životního prostředí urputným štěkotem.“

Obrázek 13²⁵

Panoramix

„Ctihodný vesnický druid, sbírá jmelí a vaří kouzelné lektvary. Jeho největším úspěchem je kouzelný nápoj, který dodává nadlidskou sílu. Panoramix má ovšem v zásobě ještě jiné recepty...“

Obrázek 14²⁶

Abraracourcix

„Náčelník kmene. Je to odvážný ale i rozvážný starý válečník. Jeho lidé si ho váží a nepřátelé se ho obávají. Abraracourcix se bojí jen jednoho: že mu spadne nebe na hlavu, ale jak sám říká: „Tak hned to ještě nebude!““

Obrázek 15²⁷

²⁵ <http://www.asterix.com/the-a-to-z-of-asterix/characters/dogmatix.html>

²⁶ <http://www.asterix.com/the-a-to-z-of-asterix/characters/getafix.html>

Assurancetourix

„Bard. Míneňi o jeho talentu se různí. On sám se pokládá za geniálního, všichni ostatní ho pokládají za nemožného. Ale když zrovna nic neříká, je to veselý a oblíbený společník.“

Obrázek 16²⁸

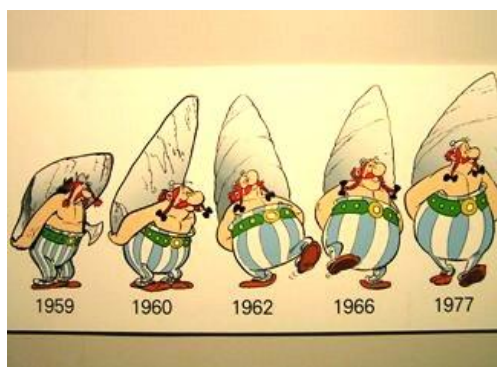
Pokud by Vás čtenáře zaujal popis těchto postav a chtěli jste se dozvědět více i o jiných postavách, které se v komiksu vyskytly, neváhejte navštívit oficiální stránky komiksu www.Astérix.com, kde se dozvíte jejich původ i funkci.

4.5 Grafický vývoj dvou hlavních postav komiksu – Astérix a Obélix

Zde se podíváme na to, jak velká grafická změna proběhla s vývojem komiksu. Jedná se o dobu mezi roky 1959 a 1977. Nedošlo k žádným výraznějším změnám ve výbavě těchto dvou postav, spíše ke grafickému „vylepšení“ s důvodem větší líbivosti čtenářům.

Obrázek 17 – vývoj postavy Astérix²⁹

Obrázek 18 – vývoj postavy Obélix³⁰

²⁷ <http://www.asterix.com/the-a-to-z-of-asterix/characters/vitalstatistix.html>

²⁸ <http://www.asterix.com/the-a-to-z-of-asterix/characters/cacofonix.html>

²⁹ http://users.skynet.be/vincent.rixhon/Espace_BD/miroirAsterix.html

³⁰ http://users.skynet.be/vincent.rixhon/Espace_BD/miroirAsterix.html

4.6 Koncept komiksu

Koncept komiksu byl původně humoristický, parodující francouzskou společnost skrze její stereotypy, její regionalismy tak, jako emblémové obyčeje cizích zemí.

Kromě historických postav jako je Julius César nebo Kleopatra, figurují v jednotlivých komisech i jiné známé osobnosti, ze kterých si autor humornou formou tak trochu utahuje. Příkladem nám může být například francouzský herec a sportovec Lino Ventura, který byl v jednom vydaném komiksu Astérix vzorem pro postavu římského válečníka, jelikož byl právě v době jeho vydání velmi populární. Další známé osobnosti si představíme za malou chvíli.

Toto se děje hlavně za účelem toho, přidat do četby komiksu různé další obsahové úrovně. Ovšem děti a ne všichni dospělí vždy rozpoznají karikaturované osobnosti.

4.7 Karikaturované osobnosti

Mezi karikaturované osobnosti v komiksu Astérix patří například skotský herec Sean Connery, který ztvárnil roli proslulého agenta 007 Jamese Bonda. V komiksu byl pojmenován „Zerozerosix“.

Obrázek 19³¹

Obrázek 20³²

³¹ <http://asterixofficiel.tumblr.com/post/49506730086/les-personnages-reels-dans-asterix-petit>

³² http://jamesbond.wikia.com/wiki/Sean_Connery

Další „obětí“ je, jak jsem již zmínila, francouzsko-italský herec a sportovec Lino Ventura. V komiksu zastával roli římského válečníka Caia Aeroba.

Obrázek 21³³

Obrázek 22³⁴

Dále pak:

Americký herec Kirk Douglas, ve filmovém světě zastávající postavy tvrdých mužů drsné povahy, v roli vzurného otroka Spartaca.

Obrázek 23³⁵

Obrázek 24³⁶

³³ <http://asterixofficiel.tumblr.com/post/49506730086/les-personnages-reels-dans-asterix-petit>

³⁴ <http://www.fanpop.com/clubs/lino-ventura/images/11339243/title/lino-photo>

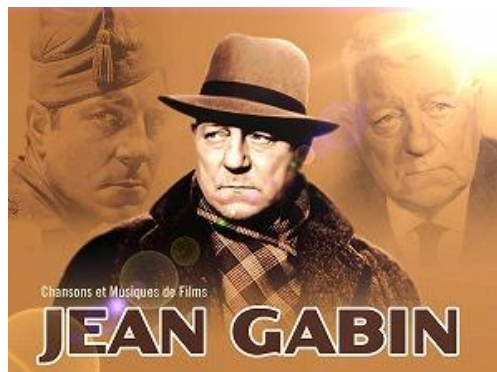
³⁵ <http://asterixofficiel.tumblr.com/post/49506730086/les-personnages-reels-dans-asterix-petit>

³⁶ https://en.wikipedia.org/wiki/Kirk_Douglas

Francouzský herec Jean Gabin, který působil také v muzikálech a opeře, v roli římského prokurátora Ponce Penatese.

Obrázek 25³⁷

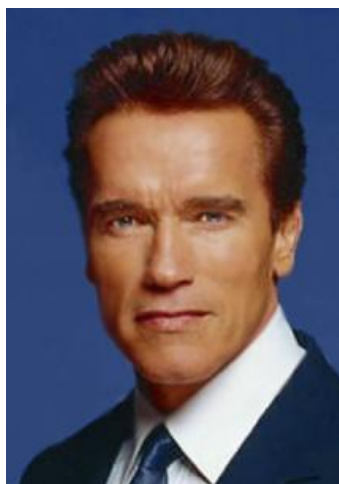

Obrázek 26³⁸

Americký herec (v Hollywoodu prý nejlépe placený) a bývalý guvernér Kalifornie Arnold Schwarzenegger v roli klona v moci mimozemšťanů.

Obrázek 27³⁹

Obrázek 28⁴⁰

³⁷ <http://asterixofficiel.tumblr.com/post/49506730086/les-personnages-reels-dans-asterix-petit>

³⁸ https://en.wikipedia.org/wiki/Jean_Gabin

³⁹ <http://asterixofficiel.tumblr.com/post/49506730086/les-personnages-reels-dans-asterix-petit>

⁴⁰ <http://governors.library.ca.gov/38-schwarzenegger.html>

Britský herec (1. britský herec hrající ve francouzštině) Charles Laughton v roli římského prefekta Gracchuse Pleindastuse.

Obrázek 29⁴¹

Obrázek 30⁴²

Francouzský herec a idol mnoha žen, Jean Marais v roli Tragicomixe, mladíka násilně odvedeného do armády.

Obrázek 31⁴³

Obrázek 32⁴⁴

⁴¹ <http://asterixofficiel.tumblr.com/post/49506730086/les-personnages-reels-dans-asterix-petit>

⁴² https://en.wikipedia.org/wiki/Charles_Laughton

⁴³ <http://asterixofficiel.tumblr.com/post/49506730086/les-personnages-reels-dans-asterix-petit>

⁴⁴ https://en.wikipedia.org/wiki/Jean_Marais

Belgická herečka a zpěvačka, baronka Annie Cordy, vlastním jménem Léonie Cooreman, která svého času působila i ve vyhlášeném kabaretu Moulin Rouge, v roli Nicotine – manželky druhého nejodvážnějšího muže, hned po Abraracourcixovi.

Obrázek 33⁴⁵

Obrázek 34⁴⁶

⁴⁵ <http://asterixofficiel.tumblr.com/post/49506730086/les-personnages-reels-dans-asterix-petit>

⁴⁶ https://en.wikipedia.org/wiki/Annie_Cordy

5 Vydaná komiksová alba

Nyní Vám představím seznam vydaných komiksových alb. Rok vydání vepsaný v tomto seznamu platí pro vydání ve francouzském jazyce. V jazyce českém jsou alba vydávána od roku 1976, společností Egmont (Egmont ČSFR, poté Egmont Neografia, poté Egmont ČR).

5.1 Seznam komiksových alb

Nyní se podíváme na seznam komiksových alb podle roku vydání ve Francii. Můžeme vidět jak název český, tak název francouzského originálu.

Pořadí	Český název	Francouzský název	Rok vydání
1	Astérix z Galie	Astérix le Gaulois	vydáno r. 1961
2	Astérix a zlatý srp	La Serpe d'Or	vydáno r. 1962
3	Astérix a Gótové	Astérix et les Goths	vydáno r. 1963
4	Astérix gladiátorem	Astérix gladiateur	vydáno r. 1964
5	Astérix a cesta kolem Galie	La Tour de Gaule d'Astérix	vydáno r. 1965
6	Astérix a Kleopatra	Astérix et Cléopatre	vydáno r. 1965
7	Souboj náčelníků	Le combat des chefs	vydáno r. 1966
8	Astérix v Británii	Astérix chez les Bretons	vydáno r. 1966
9	Astérix a Normani	Astérix et les Normands	vydáno r. 1967
10	Astérix legionářem	Astérix légionnaire	vydáno r. 1967
11	Astérix a slavný štít	Le bouclier arverne	vydáno r. 1968
12	Astérix a olympijské hry	Astérix aux Jeux olympiques	vydáno r. 1968
13	Astérix a kotlík	Astérix et le chaudron	vydáno r. 1969
14	Astérix v Hispánii	Astérix en Hispanie	vydáno r. 1969
15	Nesvár	La Zizanie	vydáno r. 1970
16	Astérix v Helvetii	Astérix chez les Helvetes	vydáno r. 1970
17	Sídlíště bohů	Le Domaine des dieux	vydáno r. 1971
18	Astérix a Caesarův vavřínový věnec	Les Lauriers de César	vydáno r. 1972
19	Veštec	Le Devin	vydáno r. 1972
20	Astérix na Korsice	Astérix en Corse	vydáno r. 1973
21	Dárek od Caesara	Le Cadeau de César	vydáno r. 1974
22	Astérix a velká zámořská plavba	La Grande Traversée	vydáno r. 1975
23	Obélix & spol.	Obélix et Compagnie	vydáno r. 1976
24	Astérix u Belgů	Astérix chez les Belges	vydáno r. 1979
25	Velký příkop	La Grande Fossé	vydáno r. 1980
26	Astérixova odyssea	L'Odyssée d'Astérix	vydáno r. 1981
27	Astérixův syn	Le Fils d'Astérix	vydáno r. 1983
28	Astérix a Rahazáda	Astérix chez Rahazade	vydáno r. 1987
29	Růže a meč	La Rose et le Glaive	vydáno r. 1991
30	Obélix a Caesarova galéra	La Galere d'Obélix	vydáno r. 1996
31	Astérix a Latraviata	Astérix et Latraviata	vydáno r. 2001
32	Astérix a galský školní rok	Astérix e tle Rentrée gauloise	vydáno r. 2003
33	Nebe mu padá na hlavu	Le ciel lui tombe sur la tete	vydáno r. 2005
34	Narozeniny Astérix a Obélix	L'Anniversaire d'Astérix et Obélix	vydáno r. 2009
35	Astérix u Piktů	Astérix chez les Pictes	vydáno r. 2013

Tabulka 1⁴⁷

⁴⁷ <https://cs.wikipedia.org/wiki/Asterix>, 1.7.2015

5.2 Filmová zpracování

Komiks Astérix se stal tak populárním, že došlo i k jeho filmovému zpracování. Jedná se o zpracování jak hraná, tak animovaná. První hraný film byl zpracován roku 1967, šest let po vydání prvního alba.

Pořadí	Název	Druh filmu	Země	Rok
1	Deux romains en Gaule	hraný film	FR	r. 1967
2	Astérix a Galové	animovaný film	FR/BEL	r. 1968
3	Astérix a Kleopatra	animovaný film	BEL/FR	r. 1968
4	Dvanáct úkolů pro Astérix	animovaný film	FR	r. 1976
5	Astérix a překvapení pro Cézara	animovaný film	FR	r. 1985
6	Astérix v Británii	animovaný film	FR	r. 1986
7	Astérix a velký boj	animovaný film	DE/FR	r. 1989
8	Astérix dobývá Ameriku	animovaný film	DE	r. 1994
9	Astérix a Obélix	hraný film	DE/IT/FR	r. 1999
10	Astérix a Obélix: Mise Kleopatra	hraný film	FR	r. 2002
11	Astérix a Vikingové	animovaný film	DEN/FR	r. 2006
12	Astérix a Olympijské hry	hraný film	DE/SP/FR	r. 2008
13	Astérix a Obélix ve službách Jeho Veličenstva	hraný film	FR	r. 2012
14	Astérix: Sídliště bohů	animovaný film	FR	r. 2014

Tabulka 2⁴⁸

Filmy *Astérix a Kleopatra* z roku 1968 a *Dvanáct úkolů pro Astérix* z roku 1976 byly dokonce režírovány tvůrci komiksu – Reném Goscinny a Albertem Uderzo.

⁴⁸ <https://cs.wikipedia.org/wiki/Asterix>, 1.7.2015

6 Textová lingvistika

Nyní se v mé diplomové práci dostáváme k dalšímu z témat. Zůstáváme sice stále v její teoretické části, ale zaměříme se na textovou lingvistiku a termíny s ní spjaté.

Textová lingvistika

Je jednou z nejmladších lingvistických disciplín. Rozvíjí se až v druhé polovině 20. století, konkrétněji v 60. a 70. letech. Jejím předmětem je analýza textu, který se kvantitativně i kvalitativně liší od věty.⁴⁹

Důvody autonomnosti této disciplíny⁵⁰:

- komunikace neprobíhá pomocí izolovaných vět, ale za tvoření souvislých textů,
- máme textové (diskursivní schopnosti),
- některé gramatické souvislosti se dají nalézt pouze v textu:
 - a) koreference zájmen,
 - b) kontrast v užití určitého a neurčitého členu,
 - c) gramatika slovesných časů.

6.1 Text⁵¹

Otázku o tom, co vlastně text je, si jazykovědci kladli od počátku vzniku lingvistiky textu. Jednoznačná odpověď na tuto otázku, přesná definice textu, na které by se všichni shodli, vlastně neexistuje. Textová lingvistika – jedna z nejmladších lingvistických disciplín (rozvoj až v 60. – 70. letech 20. století) má za úkol analyzovat právě text.⁵²

⁴⁹ ADAM, Jean-Michel. La linguistique textuelle: introduction a l'analyse textuelle des discours. 2e éd. Paris

⁵⁰ ADAM, Jean-Michel. La linguistique textuelle: introduction a l'analyse textuelle des discours. 2e éd. Paris

⁵¹ <http://www.odmaturuj.cz/gramatika/hypersyntax-skladba-textu/>

⁵² ADAM, Jean-Michel. La linguistique textuelle: introduction a l'analyse textuelle des discours. 2e éd. Paris

Nejjednodušší možná definice by mohla znít například takto: „*Text, jakožto uskupení slov, které jako celek tvoří nějakou výpověď.*“ Prakticky každý uživatel jazyka je schopný vymyslet nějaký příklad toho, co on považuje za text – román, novinový článek, interview, recenze, báseň, dopis, atd. V praktickém významu tedy „problém“, co je to text, neexistuje.

Oproti tomu z hlediska vědeckého, odpověď na otázku závisí na teoretických stanoviscích každého jazykovědce, a proto není jednoznačná. Pojmenování text se užívá pouze pro psané výpovědi, a za text je považován kromě rozsáhlých knih, například i kratší odstavec. Pojem text (lat. *textus* - „tkanina“) je složitý fenomén, kterým se obvykle rozumí „pořadí jazykových znaků, které jsou navzájem spojené významovým vztahem“.⁵³

6.2 Komunikační akt⁵⁴

Jedná se o proces, jehož výsledkem je text. Jeho nedílnými složkami jsou:

- účastníci komunikace mluvčí – adresát – příjemce;
- ve francouzském jazyce: l'énonciateur - le destinataire - le récepteur;
- komunikační prostředky a jejich systém;
- fyzické podmínky pro vykonání aktu (prostor, čas);
- podpůrný materiál;
- jevy, které chceme komunikovat;
- výsledek komunikačního aktu – text.

6.3 Řečový akt⁵⁵

Teorie řečových aktů, jejíž zakladateli jsou J. L. Austin a J. R. Searle. V okamžik, kdy je v určité komunikační situaci vyřčena daná věta, jedná se o tzv. řečový akt. Cílem takového aktu je pozměnit současný stav věcí, situací, atd.

Příklad: omluva, gratulace.

⁵³ Daneš, František. 1985. *Věta a text: Studie ze syntaxe současné češtiny*. Praha: Academia.

⁵⁴ JAKLOVÁ, Alena. *Úvod do textové lingvistiky*. 2. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 1999, s. 26

⁵⁵ ADAM, Jean-Michel. *La linguistique textuelle: introduction a l'analyse textuelle des discours*. 2e éd. Paris, s.8

Příklad v českém jazyce: „*Tímto otevírám diskuzi.*“

Příklad ve francouzském jazyce: „*Je déclare la séance ouverte.*“

6.3.1 Typy řečových (mluvních) aktů⁵⁶

Řečové akty spadají pod lingvistickou disciplínu zvanou pragmatika. Tato disciplína se nezabývá textem, nýbrž výpovědí.

Jedná se o akt lokuční, akt ilokuční a akt perlokuční.

a) Lokuční akt

- jeho výsledkem je výpověď nesoucí smysl;
- tzn. slovní obsah.

b) Ilokuční akt

- má za cíl realizaci chování, např. otázka;
- tzn. záměr.

c) Perlokuční akt

- měří výsledek elokučního aktu – zda byl úspěšný nebo ne;
- tzn. zachování obsahu.

6.4 Koreference⁵⁷

Vztah mezi dvěma odkazujícími výrazy se nazývá koreference. Jedná-li se o dva či více odkazující výrazy k pouhému jednomu odkazovanému, nazýváme tuto skutečnost koreferenční řetěz.

V české lingvistice se setkáme s jejím členěním na koreferenci gramatickou a koreferenci textovou.

V případě gramatické koreference je možné určit antecedent na základě gramatických pravidel. V případě textové koreference je toto možné na základě kontextu a objevuje se v rámci celého textu.

⁵⁶ https://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%98e%C4%8Dov%C3%A9_jedn%C3%A1n%C3%AD

⁵⁷ Kučová Lucie, Kolářová Veronika, Pajas Petr, Žabokrtský Zdeněk, and Čulo Oliver. 2003. Anotování koreference v Pražském závislostním korpusu

6.4.1 Referenční akt⁵⁸

Reference je vztah mezi lingvistickou jednotkou a jejím referentem.

Proces reference se rozděluje na dva typy. Na referenci endoforickou (zkráceně endofora) a na referenci exoforickou (zkráceně exofora, popřípadě deixe).

Reference endoforická odkazuje uvnitř stejného textu jedním výrazem k výrazu jinému. Oproti tomu reference exoforická odkazuje k mimotextovým skutečnostem.

Endoforu můžeme dále rozdělit na anaforu a kataforu.

Anaforu lze chápat jako zpětné odkazování k předchozím výrazům v textu. Pokud chceme anaforu analyzovat, hledáme právě tyto předchozí výrazy. Jednou z vlastností anafor je redukce velkého množství informace, která je reprezentována zkrácenými formami.⁵⁹

Slovo řeckého původu znamenající zpět nebo nahoru znamená odkaz k již dříve zmíněnému výrazu v textu. Tento dříve zmíněný výraz je nazýván antecedent, anaforický výraz poté anafor.⁶⁰

Anaforu rozdělujeme podle umístění anaforu a jeho antecedentu na anaforu intravětnou, intervětnou a extravětnou.

Nachází-li se oba výrazy v jedné klauzi, jedná se o intravětnou anaforu. V případě, že se výrazy nachází v posloupnosti dvou a více klauzí, které společně tvoří souvětí, jedná se o anaforu intervětnou. K extravětné anafoře dochází v rámci celého textu.⁶¹

V cizích jazycích se setkáme pouze s intravětnou anaforou, kterou nalezneme ve větě a s intervětnou anaforou, kterou nalezneme v rámci textu.

⁵⁸ ADAM, Jean-Michel. La linguistique textuelle: introduction a l'analyse textuelle des discours. 2e éd. Paris, s.84

⁵⁹ Mitkov, R.: Anaphora Resolution, Longman, Londýn 2002, str. 12

⁶⁰ [Jurafsky et Martin, 2000] Jurafsky, D. et Martin, J. H. (2000). Speech and Language Processing: An Introduction to Natural Language Processing, Computational Linguistics and Speech Recognition. Prentice Hall.

⁶¹ Palek, B. (1988). Referenční výstavba textu. Univerzita Karlova, Praha

Oproti tomu katafora, jejíž užití v textu je podstatně méně rozšířené, než užití anafory, referuje v textu dopředu, k něčemu, co ještě nebylo, ale bude zmíněno. Tento později zmíněný výraz se nazývá postcedent.

Příklad katafory: „*Pamatuj si dobře to, co ti říkám: než slunce zapadne!*“

Výraz, jenž zastává funkci odkazu je nazýván *odkazující* výraz, a ten, na nějž je odkazováno, je nazýván *odkazovaný*.

Příklad: „*Obélix neustále myslí na jídlo. Nejvíce mu však chutnají divočáci.*“

Slova *Obélix* a *mu* označují jednu osobu. Obě tato slova jsou účastníky procesu zvaného reference. Tehdy autor používá k odkazování osobám, předmětům nebo situacím různé výrazy. *Obélix* a *mu* jsou odkazujícími výrazy ke kreslené postavě Obélixe, který je tedy odkazovaný.⁶²

6.5 Koheze a koherence⁶³

Koheze a koherence jsou dva společně související a často jen těžko odlišitelné pojmy. Jejich různé definice se však v zásadě shodují v tom, že se jedná o pojmy od sebe neoddělitelné. Obě dvě jsou také jedněmi z konstituujících prvků tezovosti.

Koherence v lingvistice znamená celkovou (komunikační a myšlenkovou) soudržnost a spojitost textu v jeho hloubkové úrovni – smysluplnost, po stránce významové, tematické i formální. Z textu buď automaticky vyplývá, tzn. když na sebe části textu nijak neodkazují, text přesto zůstane koherentní, nebo je vyjádřena konektory - jazykovými prostředky s odkazující funkcí. Jsou jimi často spojky, zájmena či příslovce. Prostředky lexikální, které zajišťují textovou koherenci, jsou především synonyma. Autor klade důraz na to, aby byl text koherentní, jelikož adresát tuto skutečnost očekává.

⁶² [Jurafsky et Martin, 2000] Jurafsky, D. et Martin, J. H. (2000). *Speech and Language Processing: An Introduction to Natural Language Processing, Computational Linguistics and Speech Recognition*. Prentice Hall.)

⁶³ Dle Mluvnice češtiny, Daneš a spol.; [https://cs.wikipedia.org/wiki/Koherence_\(lingvistika\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Koherence_(lingvistika))

a) Příklad koherence s konektorem (spojka) :

„Na Galii přišel podzim. *Ale* vesnička stále žije letní náladou.“

b) Příklad koherence bez konektoru:

„Na Galii přišel podzim. Vesnička stále žije letní náladou.“

c) Příklad použití synonyma:

„Válečníci *soustavně kontrolovali* přední i zadní bránu. *Tato opatrnost* se jim vyplatila.“

Dle Mluvnice češtiny, Daneš a spol. „Koherence je důležitým aspektem obsahové struktury textu a projevem jeho věcné myšlenkové i komunikační integrity. Bývá definována jako vztah dvou (nebo více) významových složek textu: jeden významový prvek předpokládá jiný, jeho interpretace je na něm závislá.“⁶⁴

Oproti tomu koheze značí konkrétní realizaci koherence za pomoci gramatických, syntaktických a lexikálních prostředků v povrchové úrovni textu. Je to prostředek zdůraznění spojitosti (vnitřní provázanost textu). Jedním z jejích prostředků je například koreference o které se zmíníme za malou chvíli.⁶⁵

- **Koheze lexikální**

Zajišťuje odkazování za pomoci: použití synonyma, opakování stejných slov, generalizace, specifikace,...

- **Koheze gramatická**

Zajišťuje návaznost textu za pomoci gramatických prostředků, např.: pronominalizace.

- **Konektory**

Značí vztahy mezi částmi textu (věty, souvětí, odstavce, atd.)

⁶⁴ Dle Mluvnice češtiny, Daneš a spol.; <http://www.odmaturuj.cz/gramatika/hypersyntax-skladba-textu/>

⁶⁵ Dle Mluvnice češtiny, Daneš a spol.; <http://www.odmaturuj.cz/gramatika/hypersyntax-skladba-textu/>

6.6 Inference

Dalším typem prvků tezovosti je inference. Jedná se o proces usuzování nových informací nacházejících se v textu. Pokud příjemce může z textu snadno a správně inferovat, jedná se o koherentní text.

Nyní bych ráda rozdělila anafory dle jejich typů. Během brouzdání literaturou a různými elektronickými zdroji jsem narazila na diplomovou práci Nguy Gang Linh věnovanou analýze anafor v českém jazyce. Ta a její další zdroje (budou uvedeny v poznámce pod čarou) jsem použila k sestavení tohoto typového rozdělení anafor. Každý typ jsem potom doplnila o příklady v českém jazyce.⁶⁶

6.7 Typy anafor⁶⁷

1. Jmenno-frázová anafora

V této anafoře funguje jako odkaz jmenná fráze, která odkazuje k antecedentům se kterými se buďto úplně anebo částečně shoduje. Mohou být také jejich synonymy popřípadě dalšími jinými popisy odkazovaného.

Příklad: „*Galové, blíží se k naší vesnici!!! To už se ale Astérix a Obélix objevili na nádvoří.*“

2. Zájmenná anafora

Tato anafora obsahuje všechna zájmena ve 3. osobě (až na pleonastické ono).

Zájmena v 1. a 2. osobě jsou spíše použita v mimojazykovém odkazování nebo v přímé řeči.

2.1. Reflexivní zájmenná anafora

⁶⁶ Nguy Giang Linh, Návrh souboru pravidel pro analýzu anafor v českém jazyce Ústav formální a aplikované lingvistiky Vedoucí diplomové práce: Doc. RNDr. Jan Hajič, Dr. Studijní program: Informatik; Kučová Lucie, Kolářová Veronika, Pajas Petr, Žabokrtský Zdeněk, and Čulo Oliver. 2003. Anotování koreference v Pražském závislostním korpusu

⁶⁷ tamtéž

- se, si, svůj – reflexiva.

Pokud je reflexivum součástí ustáleného spojení, o anaforu se nejedná.

Příklad: „Astérix *se sám od sebe* rozhodl projít.“. „Obélix *se často chová zvláště. Je svůj už od dětství.*“

2.2. Posesivní zájmenná anafora

- jeho, její, jejich.

Příklad: „*Druida Panoramixe* uznává celá vesnice. *Jeho* kouzelný nápoj je chrání před nájezdníky.“

2.3. Ukazovací zájmenná anafora

Veškerá ukazovací zájmena až na pleonastické to.

Příklad: „*Caesarovi* bylo řečeno ať se do nás neplete. *Ten* však ne a ne ustoupit.“

2.4. Vztažná zájmenná anafora

- zájmena: který, kdo, co, ...;
- zájmenné příslovce: kdy, kde, jak.

Obsažené ve větě vztažné a vázající se k antecedentu obsaženému ve větě řídicí.

V případě *což*, může být antecedentem věta celá, část věty, ale i posloupnost vět.

Příklad: „Astérix a Obélix se měli setkat s Kleopatrou *zítra v poledne, kdy* proběhne oslava na počest jejich narozenin.“

2.5. Pleonastické to/ono

- nikam neodkazuje;
- v ustálených slovních spojeních.

Příklad: „*Vypadá to*, že nám nebe spadne na hlavu.“

- může být obsahově prázdné.

Příklad: „ *To mají Galové těžké.* “

- má „zintenzivňující“ funkci.

Příklad: „ *To dnes ale fičí.* “

2.6. Nulová anafora⁶⁸

- dochází k ní v případech, že anafor není ve větě obsažený;
- v příkladu bude označena symbolem Ø;
- není vyjádřen slovem ani frází, ale přesto se dá pochopit ze smyslu výpovědi;
- nulová zájmenná anafora je nejrozšířenější v českém jazyce nejvíce hojná.

Příklad: „ *Idéfix je nejspíše nejzvědavější pes v celé Galii. Ø Má tendenci být při všem co se kde šustne.* “

Příklad nulové jmenné anafory: „ *Jeden Říman dostal nakládačku, ten druhý Ø chvílku poté.* “

Příklad slovesné anafory: „ *Připravili jsme pro Vás speciální hostinu. Můžete ochutnat nadívanou kachnu nebo Ø marinované hovězí nebo Ø pečeného divočáka.* “

2.7. Komplikované druhy anafor

1. Nepřímá anafora

Jedná se o nepřímý odkaz k antecedentu. Jedná se velmi subjektivní uchopení, záleží tu na příjemcových znalostech a zkušenostech v oboru nebo i obecných.

Příklad: „ *Když se provalila nevěra prince Charlese, valná většina obyvatel Velké Británie projevila svou podporu Dianě.* “

Princ Charles a lady Diana byli manželé. Tuto skutečnost by příjemce musel znát, aby mohl informaci vnímat jako nepřímé odkazování.

⁶⁸ Mitkov, R.: Anaphora Resolution, Longman, Londýn 2002, str. 12

2. Nejednoznačná anafora

Příklad: „*Anna pověděla Marii, že se Ø dostává do nebezpečné situace.*“

Anafora je nejednoznačné, jelikož není jasně známo, ke komu nulové zájmeno odkazuje. Může tudíž odkazovat jak k Anně, tak k Marii. Oproti tomu si v dalším příkladě předvedeme, jak může být anafora jednoznačně určena.

Příklad: „*Anna varovala Marii, že se Ø dostává do nebezpečné situace.*“

6.8 Určování anafor⁶⁹

K určování anafor je zapotřebí znát morfologická, syntaktická i sémantická pravidla.

Morfologické předpoklady:

Nominální anafory se velmi často shodují se svými antecedenty v rodě a čísle, proto je většinou snadné tyto jejich antecedenty určit.

Příklad: „*Kleopatra dostala od Asterixe dar. Ø Rozbalila ho ještě ten večer, před nájездem Římanů.*“

Tři substantiva – Asterix, Kleopatra, dar, Ø - ona

Pouze Kleopatra splňuje podmínku shody s nulovým anaforem v rodě a čísle.

Syntaktické předpoklady:

Při vyhledávání antecedentu ze všech nabízejících se kandidátů hraje důležitou roli syntaxe.

Příklad: „*Obélix položil na zem svůj pytel se sladkostmi a vzal do náručí svého psíka Idéfixe.*“

⁶⁹ Nguy Giang Linh, Návrh souboru pravidel pro analýzu anafor v českém jazyce Ústav formální a aplikované lingvistiky Vedoucí diplomové práce: Doc. RNDr. Jan Hajič, Dr. Studijní program: Informatik; Kučová Lucie, Kolářová Veronika, Pajas Petr, Žabokrtský Zdeněk, and Čulo Oliver. 2003. Anotování koreference v Pražském závislostním korpusu

Sémantické předpoklady:

Příklad: „*Idéfix se procházel na dvorku. Ø Slunil se tam.*“

Ke slovesu *slunit se* se váže životný aktér, takže informace o tom, že se pes (Idéfix) pohyboval (pes je tudíž živý), je nápomocná k pochopení spojitosti se druhou větou. Nepostačuje zde pravidlo shodování v rodě a čísle, ale Idéfix (pes) má větší prioritu než dvorek, který zastává funkci příslovečného určení místa.

Diskurzní předpoklady:

Velmi důležitou roli při analýze anafor mají také diskurzní znalosti (znalosti AČV – aktuálního členění větného). To znamená členění věty na základ a jádro, označované také jako *réma a téma, topic a focus, východisko a ohnisko*, atd.

Český slovosled je vázán na dynamičnost výpovědi. Věta začíná tématem a pak následuje réma.

Nyní se zaměřím na typy anafor dle přednášek doc. PhDr. Ondřeje Peška, Ph.D., se kterými jsem se rozhodla pracovat během analýzy textu komiksových příběhů Astérix. Vyhledané informace jsem z původního francouzského jazyka přeložila do jazyka českého. Každý typ anafory doplním jako v předchozím případě o příklad v českém jazyce a také o příklad ve francouzském jazyce. Tematika těchto příkladů bude inspirována příběhy z komiksových alb Astérix.

6.8.1 Typy anafor⁷⁰

1) Koreferenční

Mající stejného referenta.

Příklad v českém jazyce: „Obélix ulovil *velkého chlupatého divočáka*. Chtěl by si *toho divočáka* dát k večeři s ostatními kamarády z vesnice“

Příklad ve francouzském jazyce: „Obélix a capturé *un grand sanglier fourré*. Il voudrait bien manger *ce sanglier* pendant le dîner avec ses amis du village.“

2) Ne-koreferenční

Referent anaforického výrazu není předcházejícím termínem jasně vyznačený. Může to být anafora částečná, asociační,

Příklad v českém jazyce: „Astérix dopil *rum*. Objednal si *ho* ještě *jednu sklenku*.“

Příklad ve francouzském jazyce: „Astérix a fini *son rhum*. Il *en* a commandé *un autre* tout de suite.“

6.8.1.1 Anafora pronominální

Předcházející jmenná skupina je reprezentována zájmenem: osobní zájmena ve 3. osobě, zájmena ukazovací, přivlastňovací, vztažná a neurčitá.

- **Absolutní - úplné zastoupení**

Zájmeno úplně zastupuje předcházející jmennou skupinu.

Příklad v českém jazyce: „*Astérixovi* přišla nová zásilka kouzelného nápoje. *On* z toho má takovou radost, že skáče na břehu Nilu jako blázen.“

⁷⁰ La linguistique textuelle: introduction à l'analyse textuelle des discours od J.-M Adama, Anaphore associative od G. Kleibera a Grammaire méthodique du français od M. Riegela a spol.

Příklad ve francouzském jazyce: „*Astérix a reçu une nouvelle livraison de la potion magique. Il saute de joie sur le bord du Nil.*“

- **Částečná - částečné zastoupení**

Zájmeno zastupuje pouze část předchozí jmenné skupiny.

Ve francouzštině například „*en*“.

Příklad v českém jazyce: „*On zase táhne dalšího divočáka. A to už jich snědl několik.*“

Příklad ve francouzském jazyce: „*Il tire un autre sanglier. Même s'il en a déjà mangé plusieurs.*“

Za použití zájmen neurčitých nebo číslovek.

Příklad v českém jazyce: „*V galské vesnici jsou dva obchůdky. V jednom prodávají ryby a v jiném praženou kukuřici. Ten první nemá moc přátelskou atmosféru, zato ten druhý ohromně.*“

Příklad ve francouzském jazyce: „*Dans le village gaulois, il y a deux magasins. Dans l'un on vend des poissons, dans l'autre on vend du maïs. Le premier n'est pas trop sympa mais le deuxième dispose d'une atmosphère amicale.*“

6.8.1.2 *Anafora nominální*

Zájmena určitá jsou součástí anaforických nominálních skupin.

Osobní zájmena, přivlastňovací zájmena, ukazovací zájmena.

- **vlastní**

Převzetí podstatného jména se změnou v determinantu.

Příklad v českém jazyce: „*Dal Kleopatře poslat pravou kožešinu z galského medvěda. Tuto kožešinu by si mohla vzít ku příležitosti oslav svých narozenin.*“

Příklad ve francouzském jazyce: „*Il a fait envoyer une vraie fourrure d'un ours de Gaule à Cléopâtre. Elle pourrait mettre cette fourrure pour l'occasion de la célébration de son anniversaire.*“

- **nevlastní**

Převzetí s lexikálními změnami.

Vlastní jméno reprezentované víceslovným uskupením.

Příklad v českém jazyce: „*Panoramix si myslí, že je díky svému kouzelnému nápoji známý po celé Galii. Tohoto druida ovšem znají i v Egyptě.*“

Příklad ve francouzském jazyce: „*Panoramix pense qu' il est connu dans toute la Gaule grâce à sa potion magique. Mais ce druide est connu en Égypte aussi.*“

Převzetí synonymní nebo hyperonymní.

Příklad v českém jazyce: „*Panoramix často používá slovníky. Tato díla se mu hodí při komunikaci s cizinci.*“

Příklad ve francouzském jazyce: „*Panoramix utilise souvent les dictionnaires. Ces ouvrages lui conviennent pendant la communication avec les étrangers.*“

6.8.1.3 Anafora konceptuální

Kondenzuje a shrnuje obsah věty, odstavce nebo části textu.

Příklad v českém jazyce: „*Obélix v noci omylem zmlátil barda Assurancetourixe. Tato nehoda je celé vesnici pro smích.*“

Příklad ve francouzském jazyce: „*Pendant la nuit, Obélix a par erreur battu le barde Assurancetourix. Tout le village rigole de cet accident.*“

6.8.1.4 *Anafora asociční*

Na základě vybavení si nebo přirovnání.

Příklad v českém jazyce: „*Celá vesnice vzpomíná na loňskou zimu. Ten sníh, to slunce, to ticho.*“

Příklad ve francouzském jazyce: „*Tout le village se souvient de l'hiver de l'année passée. La neige, le soleil, le silence.*“

6.8.1.5 *Člen určitý a ukazovací determinant*

Demonstrativní anafora má re-klasifikační možnost.

Umožňuje uvést na předmět v textu nový úhel pohledu.

Příklad v českém jazyce: „*V lese potkal divočáka, který na něj zaútočil. Ta kopyta mu zranila ruku.*“

Příklad ve francouzském jazyce: „*Dans la forêt, il a croisé un sanglier qui l'a attaqué. Ces sabots lui ont blessé la main.*“

6.8.1.6 *Anafora adverbialní*

Opakování za pomoci anafory s účastí adverbia.

Příklad v českém jazyce: „*Radím Vám navštívit Galii. Uvidíte tam spoustu zajímavostí.*“

Příklad ve francouzském jazyce: „*Je vous conseille de visiter la Gaule. Là vous verrez beaucoup de choses intéressantes.*“

6.8.1.7 *Anafora verbální*

Uplatňuje se se slovesem *délat – faire*.

Příklad v českém jazyce: „*Obélix jí daleko rychleji než ostatní (dělali) v jeho věku.*“

V českém jazyce se nejspíše nepoužívá, vynechává.

Příklad ve francouzském jazyce: „*Obélix mange plus vite que les autres ne faisaient à son âge.*“

6.8.1.8 *Anafora adjektivální*

Uplatňuje se za použití adjektiva *tel*.

Příklad v českém jazyce: „*Julius César se rozhodl zajmout Galy. Takový není můj názor.*“

V českém jazyce spíše řečeno jinak. Např. Já jeho názor nesdílím. / Nemám na to stejný názor.

Příklad ve francouzském jazyce: „*Julius Caesar a décidé d' emprisonner les gaulois. Tel n'est pas mon opinion.*“

Nyní bych se ráda zaměřila na referování ven z jazyka, referování k mimojazykovým prostředkům a věnovala část práce deiktickým prostředkům.

7 Deiktické prostředky

Tento výraz je řeckého původu – „deixis“. V překladu znamená ukazovat na něco nebo odkazovat na něco. Jedná se o prostředky, které referují k jiné mimojazykové realitě. Události, ve kterých jsou tyto prostředky použity, ovlivňují a pozměňují jejich význam.⁷¹

Okolnosti za kterých byla výpověď pronesena nazýváme deiktické souřadnice. Jsou jimi místo, čas a mluvčí.⁷²

Jsou nejvíce důležitým pojídlem mezi jazykem a kontextem. Slouží k identifikaci výrazů jazyka s vnějšími elementy a situují výpověď. Význam výpovědi se dá definovat pouze za jejich použití.⁷³

Jejich význam se liší od referenční funkce. Jako např. u pojmů „signifié“ a „signifiant“ Ferdinanda de Saussura, nebo u pojmů „referent znaku“ a „význam znaku“ Gottloba Frege.⁷⁴

Deiktické výrazy referují ven z jazyka. Znamená to tedy, že použití deiktických prostředků - deixe je exofora.⁷⁵

Tím se liší od anafory, která má také referenční charakter, ale uvnitř jazyka a která je proto endofora.⁷⁶

Jeden z autorů, jejichž díla jsem použila při psaní této práce však uvádí anaforu jako typ deixe. Milada Hirschová například zmiňuje, že anafora je podtyp deixe - deixe kontextová, vymezující se vůči deixi situační.

⁷¹ Čermák, František. 1997. Jazyk a jazykověda. Přehled a slovníky. Praha: Pražská imaginace

⁷² Dubois, Jean et al. 1973. Dictionnaire de linguistique. Paris: Librairie Larousse.

⁷³ Malmkjaer, Kirsten. 2004. The Linguistic Encyclopedia. 2nd edition. London: Routledge.

⁷⁴ Dubois, Jean et al. 1973. Dictionnaire de linguistique. Paris: Librairie Larousse.

⁷⁵ Čermák, František. 1997. Jazyk a jazykověda. Přehled a slovníky. Praha: Pražská imaginace

⁷⁶ Brown, Keith et al. 2006. Encyclopedia of Language & Linguistics. Volume three. 2. vyd. Oxford: Elsevier Ltd.

Mezi deiktické prostředky podle Milady Hirschové patří⁷⁷:

- čisté indexy (my, ty, oni, teď, tu, tam);
- zájmena (tamta, tento, tito);
- demonstrativa;
- adverbia časová (dnes, pozítří);
- adverbia lokální (vedle, před);
- jiná vyjádření času a vidu;
- identifikace ne-účastníků komunikace;
- slovesa;
- slovesné afixy;
- gesta.

7.1 Dělení deixe⁷⁸

Deiktické prostředky členíme podle toho, který typ deixe vyjadřují. Deixi sociální, personální, prostorovou a časovou.

Sociální deixe

- řečová etiketa;
- je podmíněna historickými a kulturními faktory;
- spadají sem oslovovací výrazy (vy, ty);
- identifikační rovina: způsoby označování osob vlastními jmény, osobními zájmeny, jinými výrazy (např. honorifiky), apod.;
- postojově-hodnotící rovina: označení jedné osoby různými výrazy, které závisejí na hodnocení této osoby a na situaci.

Personální deixe

- odlišení účastníků a ne-účastníků komunikace;
- osobní zájmena: 1. osoba – mluvčí, 2. osoba – adresát;
- jednotné číslo (já, ty) značí jednoznačnou a individuální identifikaci;
- množné číslo (my) zahrnuje více možností interpretace;
- zvláštní použití: plural majestatikus, emfatické my, ironie, apod.

⁷⁷ Hirschová, Milada. 2006. Pragmatika v češtině. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

⁷⁸ tamtéž

Prostorová deixe

- orientace k mluvčímu, adresátovi, objektu;
- deixe poziční: tady-tam;
- deixe dimenzionální: nahoře-dole, vlevo-vpravo;
- statický (lokalizace) vs. dynamický (směřování) pohled na vztahy;
- předložky: ke, z, do, od, ...;
- substantiva, slovesné předpony;
- slovesa značící pohyb;
- příslovce místa (zde, tady), demonstrativa (tam).

Časová deixe

- okamžik promluvy (teď – tenhle bod, může ale označovat delší časový úsek);
- temporální adverbialní výrazy (odpovídají na otázky typu: Kdy? – časová lokalizace, Kolikrát? – frekvence, Jak dlouho? – míra);
- předložky, koncovky a přípony sloves;
- systém časů;
- syntaktické konstrukce (budu + infinitiv, př. budu vařit);
- čas přítomný: lokalizace promluvy a lokalizace děje jsou stejné;
- čas minulý: lokalizace děje před lokalizací promluvy;
- čas budoucí: lokalizace promluvy před lokalizací děje.

Shifters⁷⁹

Výraz „shifters“ použil jako první Otto Jespersen, ale rozšířen byl až zásluhou Romana Jakobsona, podle kterého se jedná o jednu ze čtyř duplexních struktur v jazyce. Ve frankofonní terminologii se tyto „shifters“ nazývají „embrayeurs“. Dle Jeana Dubois se jedná o slova, která mění svůj význam podle situace, nemají vnitrotextovou referenci a odvolávají se na výpověď.

Výrazy „shifters“ a „embrayeurs“ jsou některými lingvisty považovány za synonyma.

⁷⁹ http://oltk.upol.cz/encyklopedie/index.php5/Deiktick%C3%A9_prost%C5%99edky; Jakobson, Roman. 1971. Selected writings. Paris: Mouton.

Velmi mne potěšilo nalezení článku v internetové podobě časopisu Slovo a slovesnost, z roku 1995 od pana Františka Daneše (Text a jeho ilustrace), který se v něm zaměřuje na vztah textu a jeho ilustrace. Zde uvedu pár příkladů z jeho citací, se zvýrazněnými informacemi o vztahu textu a obrazu.

*„K zamýšlení nad vztahem ilustrace a textu mne přivedl současný rozvoj sémiotiky a rovněž i tzv. postmodernistický či poststrukturalistický zájem o **jevy komplexní, smíšené, „nečisté“** (i v oblasti jazykové komunikace).“*

*„A právě text a jeho ilustrace, či přesněji ilustrovaný text představuje jev sémioticky smíšený (někdy se užívá termínu „intersémiotický“), snadno unikající pozornosti „čistých“ oborů. Je ovšem třeba vidět i tu skutečnost, **že obraz** (v širokém smyslu a vůbec obrazová komunikace) zaujímá **v současné společnosti stále významnější postavení, a bylo formulováno zjištění, že ve vizuální kultuře dochází k jakémusi „ikonografickému houstnutí“**, a uvádějí se různé okolnosti, které k tomu přispívají.“*

„My jazykovědci ovšem víme, že sémioticky smíšená je sama přirozená lidská řeč, neboť představuje komplementární kombinaci dvou kódů: segmentálního (informace kognitivní povahy je kódována digitálně a spíše v levé mozkové hemisféře) a suprasegmentálního (prozodického, „hudebního“), fylogeneticky i ontogeneticky mnohem staršího (informace je kódována analogově a spíše v pravé hemisféře a je povahy emoční a mimoracionální). A pokud jde o jazyk psaný, i tu se objevuje jeho vícekódovost (vedle základního alfabético-fonologického kódu jsou to především tzv. akronyma (iniciálové zkratky), která mají povahu kódu ideografického).“

*„Je též třeba dodat, že **ilustrace nejsou nějakým moderním vynálezem a středověké ilustrace (a malby vůbec) byly už zajímavě sémioticky interpretovány, právě vzhledem k středověkému kódu interpretace náboženských textů (exegeze) a kódu malířskému (systém ikonicko-symbolických znaků se syntaktickou a lexikální dimenzí).“***

*„Asi se shodneme na tom, že **grafický text se svými ilustracemi tvoří jistý celek, ovšem komplexní, sémioticky heterogenní, v základě dvousložkový, takže jako základní se jeví otázka po vzájemném vztahu obou složek. Z velmi obecného hlediska vztahu***

slova a obrazu rozlišil R. Barthes (1964a) a jini dva druhy tohoto vztahu: (1) *obraz je na textu závislý*, text čtenáře usměrňuje při jeho interpretaci obrazu, vede ho k tomu, aby jistá signifiké přijal a jiná pominul (tento vztah nazývá „anchorage“, snad „zakotvenost“). Druhým vztahem je *vztah komplementárnosti obou složek*: obě představují fragmenty obecnějšího spojení a celek sdělení se realizuje na vyšší rovině (Barthes jej nazývá „relé“).“

„*Ilustrace* (především umělecké ilustrace v textech uměleckých – a o ně mi v této stati půjde) představují ovšem jen jeden *typ vztahu mezi textem a obrazem*: jiné jsou např. obrazové přílohy v naučných slovnících, ilustrace v slabikáři, titulky pod obrazy na výstavě, legendy pod obrázky, reklamy apod. – Pokud jde o ilustrace ve vlastním smyslu, pak v základním typu (jako např. v Babičce B. Němcové s ilustracemi Kašparovými) jsou obrázky sémioticky podřízeny textu, jak je patrné už jen z té skutečnosti, že též text existuje (je vydáván) i bez ilustrací, resp. existují různá vydání téhož textu s ilustracemi různých umělců.“

„Myslím, že lze přijmout tezi, že *vztah mezi textem a ilustrací je reciproční*, i když v principu je obraz sémioticky textu podřízen. Dobře to vystihl J. H. Miller (1985): „Each refers to the other. Each illustrates the other, in a continual back and forth movement. [...] Illustrations in a work of fiction displace the sign-referent relationship assumed in a mimetic reading and replace it by a complex and problematic reference between two radically different kinds of sign, the linguistic and the graphic.“⁸⁰

Františku Danešovi bych dále chtěla věnovat pár vět. Nejen proto, že se stejně jako já, narodil v jihočeském Písku, ale také proto, že svými díly přispěl k rozvoji české jazykovědy. Akademií věd ceněn zlatou medailí Josefa Dobrovského a poté prezidentem České republiky oceněn medailí Za zásluhy. Bohužel již od letošního jara není mezi námi, ale jeho tvorba bude lingvistům ještě dlouho sloužit.⁸¹

Dále budeme pokračovat s objasněním následujících pojmů, těm jsou textovost, tematické posloupnosti a aktuální členění větné.

⁸⁰ Text a jeho ilustrace, František Daneš, Slovo a slovesnost Slovo a slovesnost, ročník 56 (1995), číslo 3, str. 174-189

⁸¹ [https://cs.wikipedia.org/wiki/Franti%C5%A1ek_Dane%C5%A1_\(jazykov%C4%9Bdec\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Franti%C5%A1ek_Dane%C5%A1_(jazykov%C4%9Bdec))

8 Textovost

Dle Františka Čermáka je textovost nadáním jazykového útvaru být textem. Dalšími konstitutivními prvky jsou podle něj kromě koheze a koherence také intencionalita, informativnost, akceptabilita, situativnost a intertextovost.⁸²

9 Tematické posloupnosti⁸³

Jedná se o souvislosti mezi tematicko-rematickou strukturou textu.

Tematická posloupnost podle Daneše není pouhým sledem témat, ale postihuje i jejich vzájemnou návaznost, i tematické vztahy k úsekům textu či celému textu.

- T – téma
- R – réma
- TP – tematická posloupnost

Prostředky, které odlišují téma a réma⁸⁴

- Slovosled

Příklad - subjektivní slovosled: „*Takové energie (R) jsem vyčerpala a stejně jsem závod nevyhrála (T).*“

Příklad - objektivní slovosled: „*Závod jsem nevyhrála (T) a to jsem na něj vyčerpala takové energie. (R)*“

- Intonace
- Větný přízvuk a důraz
- Morfologické prostředky (ve francouzštině člen určitý v. člen neurčitý)
- Lexikální prostředky (tematizační a rematizační částice)
- Syntaktické konstrukce

⁸² Čermák, František. 1997. Jazyk a jazykověda. Přehled a slovníky. Praha: Pražská imaginace.

⁸³ http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=1615en_cz, F. Daneš Typy tematických posloupností v textu (na materiále českého textu odborného)

⁸⁴

https://cs.wikipedia.org/wiki/Aktu%C3%A1ln%C3%AD_%C4%8Dlen%C4%9Bn%C3%AD_v%C4%9Btn%C3%A9

„Téma i réma můžeme pokládat za dvě dílčí komplementární komunikativní funkce výpovědi, kterých nabývají různé části věty, když je zařazena do kontextu jako jeho součást s platností výpovědi. Přesně řečeno, jde o funkce významů větných částí; a přihlédneme-li k tomu, že totéž téma může být a bývá vyjádřeno v daném textu nebo jeho úseku netotožnými jazykovými prostředky (synonymy, perifrázemi, pomocí výrazů sémantické implikace), Z toho plyne, že každá věta může v kontextu nabývat různé výpovědní struktury, různé „perspektivy“, že jí odpovídají v různých kontextech různá její funkční upotřebení výpovědní, neboli každé větě odpovídá na rovině promluvy či textu, množina různých výpovědí majících touž větnou strukturu.“⁸⁵

Sled všech po sobě jdoucích témat v textu se nazývá tematická trasa. Tuto trasu tvoří jednotlivé dvojčlenné tematické posloupnosti.⁸⁶

Vilém Mathesius v r. 1946 – *„Odstavec musí mít společné základní téma. Toto základní téma odstavce se ovšem nemusí projevovat v každé jeho větě jako aktuální základ výpovědi.... Jejich výpovědní základ musí však být s obecným tématem odstavce spřízněn a z něho vyplývat, a když toto spojení není na první pohled patrné již z obsahu, musí být zvlášť slovně vyjádřeno.“⁸⁷*

Dle Daneše jsou dva možné jednotlivé přístupy:

- a. tematicko-rematický aspekt
 - komunikativní artikulace,
 - téma je to, o čem se mluví, a réma to, co se o tématu vypovídá.
- b. aspekt východiska a jádra
 - informační členění,
 - východisko je známá informace, jádro je však informace nová.

⁸⁵ <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=1615en> cz, F. Daneš Typy tematických posloupností v textu (na materiále českého textu odborného)

⁸⁶ Dle Mluvnice češtiny, Daneš a spol

⁸⁷ <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=1615>

10 AČV - Aktuální členění větné⁸⁸

Aktuální členění větné je pravidlo pro slovosled v českém jazyce. Je dáno kontextovými vazbami a umožňuje mnoho významových rozdílů. Základem AČV je možnost rozdělit výpověď na dvě části, východisko a jádro.

Východisko

- část výpovědi, která je již známá z předchozího kontextu;
- zajišťuje koherenci textu;
- téma.

Jádro

- hlavní část výpovědi, která přináší novou informaci;
- zajišťuje progresivní orientaci textu;
- réma.

Příklad: *Astérix (T) viděl Obélix (R)*. → otázka: Koho viděl Astérix?

Obélix (T) viděl Astérix (R). → otázka: Kdo viděl Obélix?

Při výpovědi bez citového zabarvení, výpovědi klidné, se na počátku věty nachází východisko a na konci věty se nachází jádro. V případě souvislého textu se jádro věty první stává východiskem věty druhé.

Příklad: „Byla jedna malá galská *vesnička*. *Tam* žili *Astérix* a *Obélix*. *Ti* měli *psiho kamaráda Idéfixe*. *Ten* by udělal vše, jen aby dostal i sebemenší kostičku.“

Při výpovědi s citovým zabarvením (zvukový důraz, apod.) se na začátku věty nachází jádro výpovědi. Tedy to, co chce autor zdůraznit. Východisko ho tedy až následuje.

Příklad: „*Idéfix* tu udělal *pěkný nepořádek!*“ ⇔ „*Pěkný nepořádek* tu *Idéfix* udělal!“

⁸⁸ <http://www.cesky-jazyk.cz/slovnicek-pojmu/aktualni-vetne-cleneni/>;
https://cs.wikipedia.org/wiki/Aktu%C3%A1ln%C3%AD_%C4%8Dlen%C4%9Bn%C3%AD_v%C4%9Btn%C3%A9

10.1 Počátková výpověď vs. koncová výpověď⁸⁹

Počátková výpověď je první část výpovědi na začátku celého sdělení. Odpovídá rématu, ale není situačně zakotvená.

Její vyjádření za pomoci:

1. Počátkové formule („*Žila byla*“)
2. Ukazovacím výrazem („*Kde tu najdu zimní bundy?*“)
3. Titulky, které jsou kontextově zapojené do obsahu článku („*Berdych na Wimbledon“- Včera se odehrál důležitý zápas. Naštěstí pro nás dopadl na výbornou, Berdych nedal Nadalovi šanci,*“)

Koncová výpověď je většinou spíše shrnutí nebo opakování toho, co již bylo řečeno a nepřináší tedy žádnou novou informaci.

Její vyjádření za pomoci:

4. Koncové formule („*Blahopřejeme*“, „*Se srdečným pozdravem*“, „*V Písku*“)

10.2 Kontextové zapojení⁹⁰

Slovo může být kontextově zapojeno a kontextově nezapojeno. Pokud je slovo nositelem dané informace, je kontextově zapojeno. Pokud slovo nese informaci novou, je tedy kontextově nezapojeno.

⁸⁹

https://cs.wikipedia.org/wiki/Aktu%C3%A1ln%C3%AD_%C4%8Dlen%C4%9Bn%C3%AD_v%C4%9Bn%C3%A9

⁹⁰ <https://ufal.mff.cuni.cz/pdt2.0/doc/manuals/cz/t-layer/html/ch09s02.html>;
<http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=3965>

Téma a réma v komunikačním aktu doplněné o vlastní příklady⁹¹

- Tematizace rématu
- Průběžné téma
- Rozštěp tématu

Nejčastějším jevem bývá *tematizace rématu*. To znamená, že réma z první věty se stane tématem věty další.

Příklad: „*V galské vesnici žil náčelník (R). Ten náčelník (T) měl krásnou, ale také ráznou ženu (R) . Ta (T) mu uměla dát co proto.*“

Dalším z jevů je tzv. *průběžné téma*, které se ve výpovědi stále opakuje. Přidává se pouze nové réma.

Příklad: „*V galské vesnici žil náčelník (R). Ten náčelník (T) měl krásnou, ale také ráznou ženu (R). Náčelník (T) na ni (R) byl právem hrdý.*“

Posledním jevem je *rozštěp tématu*. To znamená, že se téma dělí (štěpí) do více výpovědí.

Příklad: „*V galské vesnici žil náčelník (R). Ten náčelník (T) měl dva urostlé syny (R). Starší(T) byl velký silák(R). Mladší (T) byl mazaný jak liška (R).*“

⁹¹https://cs.wikipedia.org/wiki/Aktu%C3%A1ln%C3%AD_%C4%8Dlen%C4%9Bn%C3%AD_v%C4%9Bn%C3%A9

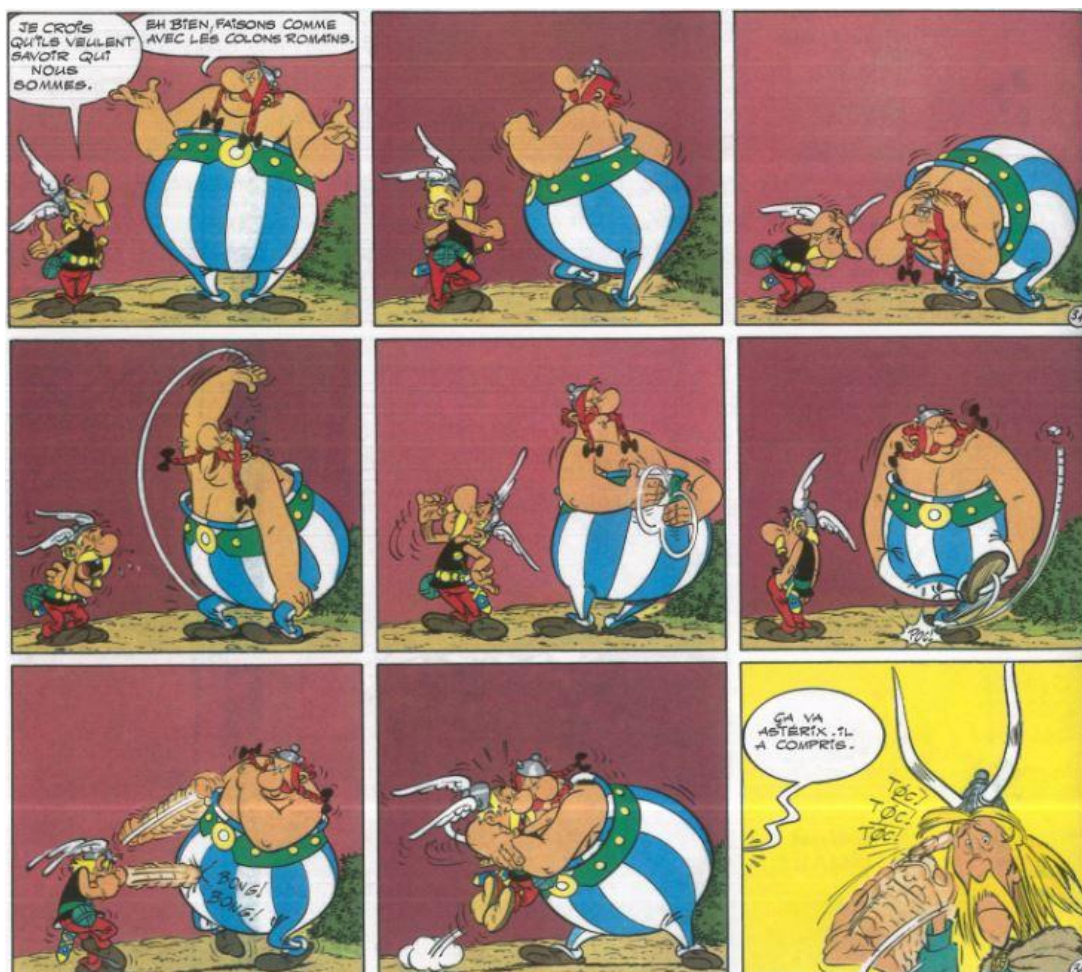
11 Synergie mezi textem a obrazem

Výraz synergie znamená spolupráci nebo také společné působení. Synergie textové a obrazové složky je pro komiks typická a velmi zásadní. Jedna složka se bez druhé neobejde.

V komiksu Astérix jsem se setkala nejen s tím, že obě složky mají stejnou důležitost, tím chci říct, že v textu bylo obsaženo to, co vystihovala i ilustrace, ale také s případy, kdy veškeré informace poskytovala pouze ilustrace, text v nich vůbec nebyl obsažen. Nebo také s ilustrací nesoucí hlavní informaci, doplněnou o krátký text, který upřesnil např. časové období události (př. 2 hodiny poté...). Je nutné poznamenat, že se samotným textem bez ilustrace jsem se v těchto vybraných komiksových albech nesečkala. V jiném albu jsem však takový případ našla. Jednalo se o text, který byl napsaný, namísto toho jako obyčejný text, na svitku pergamenu.

Lze tedy říci, že pro komiksová alba a komiksovou tvorbu vůbec je obrazová složka velice důležitá a těší se zásadnímu postavení. Obrazová ilustrace se nachází v drtivé většině případů.

Nyní Vám popíši příklad znázorněné ilustrace bez textu. Jedná se o 9 jednotlivých obrázků. Příběh se odehrává na neznámém území, kam Astérix a Obélix dorazí na své lodi po bouřlivé a neklidné noci na moři. Potkají obyvatele této cizí země, kterému ovšem díky rozlišným jazykům nerozumí. Rozhodnout se předvést mu, jací doopravdy jsou. Tato ilustrace je bez textových informací. Každý čtenář tak může znázorňované vlastnosti uchopit po svém. Myslím si ale, že z ilustrací je docela jasné, co jimi chtěl autor naznačit.

Obrázek 35

1. Obrázek

„*Je crois qu'ils* veulent savoir qui *nous* sommes.“ – „*Eh bien faisons comme avec les colons romains.*“

- *Je* (text) – Astérix (ilustrace)
- *Ils* (text) – oni (ilustrace) – Vikingové známí z děje
- *Nous* (text) – Astérix a Obélix (ilustrace)
- *Comme avec les colons romains* (text) – ilustrací neznázornění, událost, která je známá třeba i z jiného alba

Obrázky 2 až 8 jsou bez textového doplnění.

2. Obrázek
 - Astérix a Obélix jsou odvážní.
3. Obrázek
 - Ale bojí se, že jim nebe spadne na hlavu.
4. Obrázek
 - Rádi se baví a mají smysl pro humor.
5. Obrázek
 - Také si rádi dají něco k snědku a k pití.
6. Obrázek
 - Když jim něco není po chuti, umějí se pěkně naštvat.
7. Obrázek
 - Nebojí se do něčeho praštit nebo se pořádně porvat.
8. Obrázek
 - Jsou velkými přáteli a nedají na sebe dopustit.
9. Obrázek

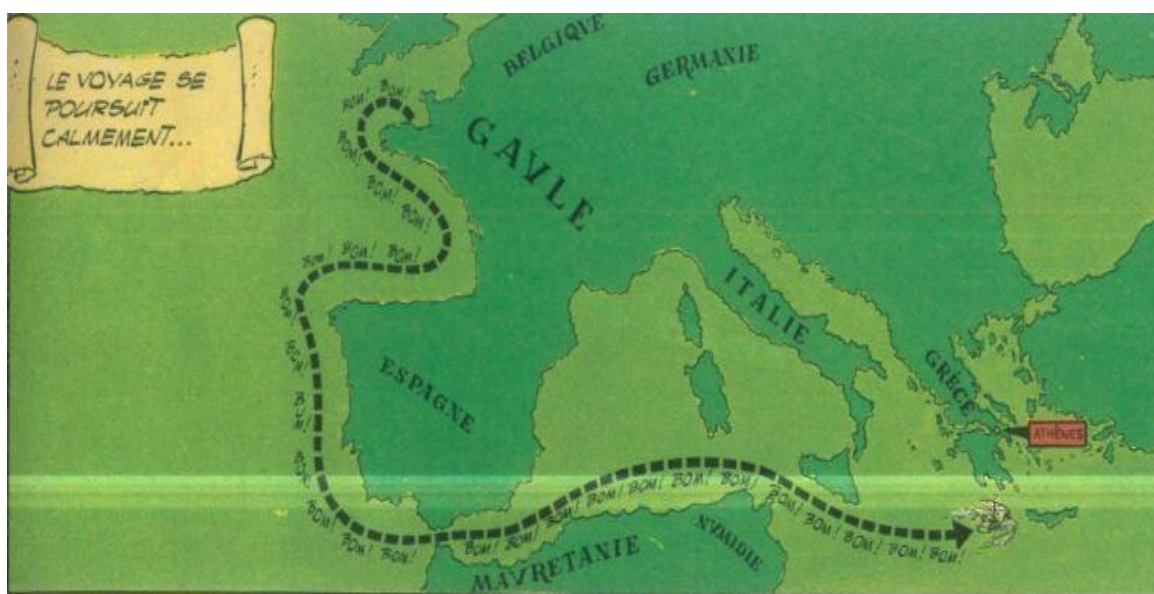
„*Ça va Astérix. Il a compris.*“

- Ça – předvedené vlastnosti, které Viking pochopil;
- Il – Viking, kterému předváděli, jací jsou;
- Viking je ve skutečnosti vlastně vůbec nepochopil, to zjistíme až díky ilustraci, kde si klepe prstem na čelo.

11.1 Prostorová deixe

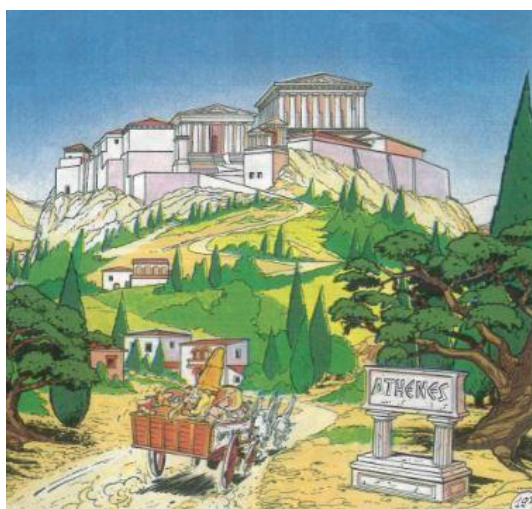
V těchto komiksových albech se nachází velké množství oblastí, kde se příběh odehrává. Jejich součástí je tedy mnoho obecných map, ale také znázornění měst – většinou jsou prezentována něčím, co je pro ně typické. Kdyby se dnes Astérix a Obélix procházeli Paříží, určitě by někde alespoň malinko vyčuhovala Eiffelova věž.

V následujícím příkladě si můžeme povšimnout, že textem popsaná situace v levém horním rohu (použit je místo klasické „hrnaté bubliny“ svitek pergamenu – pro zintenzivnění atmosféry a také možná proto, aby si čtenář opět uvědomil, že se jedná o velmi staré příběhy, ještě před narozením Ježíše Krista) je doplněna o ilustraci mapy části Evropy s vyznačenou trasou cesty. Jen z textu bychom se nedozvěděli o tom, kudy cesta vlastně přesně vedla. Umístění zemí tehdejší Evropy jsou, jelikož ilustrace neznázorňuje vymezené hranice, popsány textem.

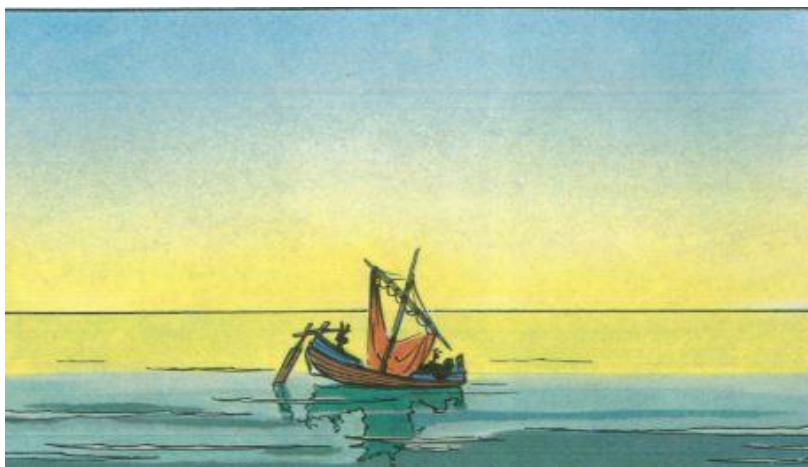
Obrázek 36

V tomto příkladě nenalezneme žádný text, pouze a jedině ceduli s označením názvu města: Athènes. Athény, hlavní město Řecka, jsou v ilustraci znázorněny jednou z jejich největších památek – Athénskou akropolis.

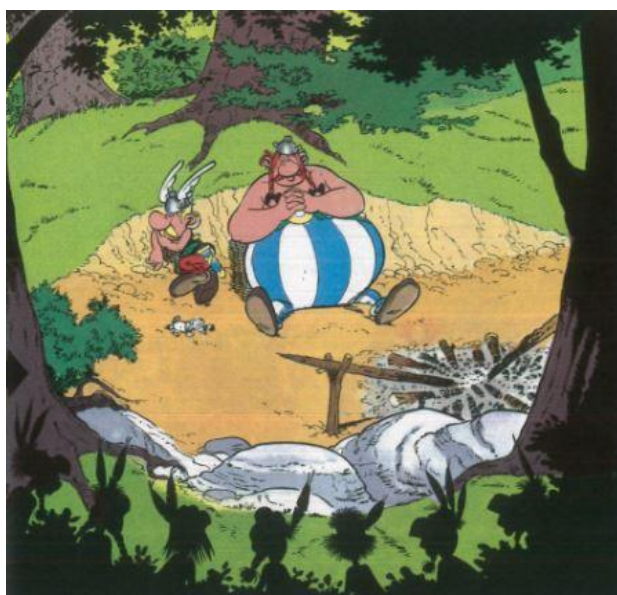
Obrázek 37

Tento příklad znázorňuje ráno po předchozí divoké noci. Bouře, která trvala nekonečně dlouhou dobu, a nebylo jisté, zda z ní Astérix, Obélix a Idéfix vyjdou bez úhony, skončila a nastal krásný nový den. Situace není nijak textově okomentována, z ilustrace je pouze znát, že oproti rozbouřenému moři a velkým vlnám z předešlých ilustrací, je nyní hladina moře klidná, zalitá vycházejícím sluncem, a loď i její pasažéři vyvázli bez úhony.

Obrázek 38

Zde jsme svědky siesty naší trojice, která netuší, že je pozorována indiány dosud neznámého kmene, podřimuje u tábořiště. I bez textu si čtenář tuto situaci odvodí – vyhaslé tábořiště značí, že je trojice již nějakou dobu po jídle, výrazy postav – zavřené oči a polohy vleže značí spánek. Tmavé siluety indiánů skrytých ve křoví podporují napětí a tajemnost situace.

Obrázek 39

V tomto příkladu je situace naznačena textem a zároveň je doprovázena jasnými ilustrovanými znaky. Obélix říká „*Na stromě, támhle!*“ a nataženou rukou ukazuje směr. Tento konkrétní strom je znázorněný jinak, než ostatní porosty na obrázku. Je propracovanější, s více detaily.

Obrázek 40

11.2 Časová deixe

Velkou roli v komiksu hraje časové umístění děje. Příběh sám, je jak už z úvodní strany víme, situován zhruba 50 let před Kristem. Informace o čase se obvykle nachází v horním levém rohu obrázku.

Příklad:

- *Během noci... - Pendant la nuit...*
- *Dalšího rána... - Le matin prochain...*
- *Před dvěma lety... - Avant deux années...*
- *Již je tomu rok... - Cela fait un an...*
- *Poté co se najedli ... - Après qu'ils ont mangé...*
- *Za několik minut... - Dans quelques minutes...*

Obrázek 41

„*Pendant* que les buccins habituels sonnent la soupe pour les légionnaires d'Aquarium....“

- Pendant – časově lokalizuje událost, odpovídá na otázku Kdy? -> Během toho co....

Obrázek 42

11.3 Sociální deixe

V příbězích komiksu Astérix se odehrává spousta důležitých událostí a objevuje se také spousta důležitých osobností. Z historických osobností jsou to například: Vercingetorix – dávný vůdce Galů, Gaius Julius Caesar – římský vojevůdce a Kleopatra – egyptská královna. Je zde jasně naznačená hierarchie, galské vesničky velí náčelník Abraracourcix. Je nošen na velkém kovovém obranném štítě svými nosiči, občany vesnice (viz obrázek) Po něm je další velice uznávanou osobou druid Panoramix, díky jehož lektvaru se vesnička brání útokům Římanů. Asi nejhůře postavenou osobou ve vesničce je bard Assurancetourix (v do češtiny přeložených albech Assurancetourix). Ostatní Galové nemají pochopení pro jeho umění, a proto ho bijí a šikanují. O tomto jsem se již zmínila při popisování okolností vzniku komiksu.

Římany nejvíce uznávaným, je jejich vojevůdce, Gaius Julius Caesar. Jeho sociální důležitost je dána najevo i při každém pozdravení se mezi Římany slůvkem „Avé!“ nebo „Avé César!“.

Obrázek 43

„Vous ne pouvez pas participer aux jeux olympiques! Ils sont réservés aux grecs! Aux citoyens hellènes libres! Seuls, les romains sont tolérés! Vous, vous ne pouvez pas y aller!“

1. Vous
 - Galové obecně, galský národ, osobní zájmeno 2.os.pl.;
 - vous, vous – repetice (nejspíš kvůli rozhořčení Římana).
2. Jeux olympiques – ils
 - anafora pronominální – absolutní, osobní zájmeno 3.os.pl.
3. Grecs – citoyens hellènes libres
 - anafora nominální – nevlastní.

Obrázek 44

„...*Il faut un régime bien dosé.*“ - „*C'est quoi, un régime bien dosé O druide?*“

1. Un régime bien dosé – un régime bien dosé
 - anafora nominální – vlastní.

Soiální deixe

O druide! „O“ v kontextu značí uznání člověka, o kterém se mluví.

11.4 Personální deixe

S personální deixí se setkáme zejména v případech, kdy dochází k odlišení účastníků a ne-účastníků komunikace. Například když odlišujeme autora a adresáta textu. Používaná zájmena v 1. a 2. osobě sg., jasně identifikují účastníky komunikace. V případě použití 1. osoby pl. může jít o vyjádření „já a ty/vy“, to znamená inkluzivní plurál. Může jít také o plurál autorský neboli plurál skromnosti.

Nous sommes en 50 avant Jésus-Christ. Toute la Gaule est occupée par les Romains... Toute? Non! Un village peuplé d'irréductibles Gaulois résiste encore et toujours à l'envahisseur. Et la vie n'est pas facile pour les garnisons de légionnaires romains des camps retranchés de Babaorum, Aquarium, Laudanum et Petitbonum...

Obrázek 45

„Nous sommes en 50 avant Jésus-Christ. Toute la Gaule est occupée par les Romains... Toute? Non! Un village peuplé d'irréductibles Gaulois résiste encore et toujours à l' envahisseur. Et la vie n est pas facile pour les garnisons de légionnaires romains des camps retranchés de Babaorum, Aquarium, Laudanum et Petitbonum...“

1. Nous sommes

- Autorský plurál nebo také plurál skromnosti;
- Mluvčí + adresáti, tzn. čtenáři;
- Množné číslo zahrnuje více možností interpretace (individuální).

Tento text bude analyzován později.

Obrázek 46

„...*et rendons-nous* dans un petit village gaulois inondé de soleil.“

1. Rendons-nous

- Autorský plurál nebo také plurál skromnosti
- Mluvčí + adresáti, tzn. čtenáři
- Množné číslo zahrnuje více možností interpretace (individuální)

12 Interpunkční znaménka – otazník a vykřičník

Tato interpunkční znaménka, která jsou v bublinách samotná, bez dalšího doplnění textem, ale vystihnou přesně to, co jimi chtěl autor říci. V komiksu Astérix, se objevují velmi často.

Význam těchto interpunkčních znamének je velmi rozmanitý, mohou značit:

- Nejasnost
- Pochyby
- Zamyšlení se
- Překvapení

V albu *Astérix aux Jeux Olympiques* můžeme nalézt 48 takovýchto případů. V albu *La Grande Traversée* jsem jich objevila 38.

Dále uvádím vybrané příklady z prvního zmíněného alba.

Příklady:

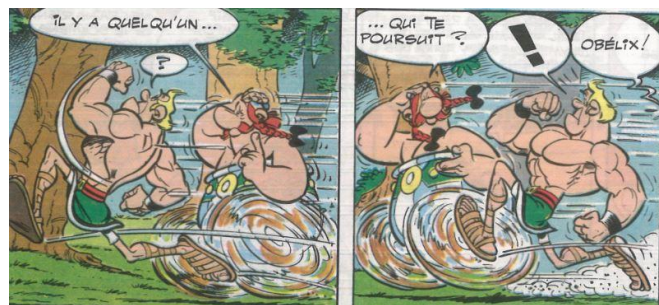
Obrázek 47

Obrázek 48

Obrázek 49

Obrázek 50

Obrázek 51

Obrázek 52

Obrázek 53

Obrázek 54

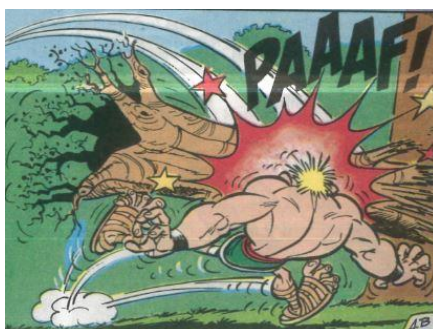
Obrázek 55

13 Znázornění úderu, rány, nárazu, pádu, atd.

V komiksu Astérix nalezneme spoustu slovních i ilustračních vyjádření různých úderů, ran, pádů, atd. Děje se tak i proto, že v příbězích často dochází k potyčkám mezi Galy a Římany a žádné album se neobejde bez nějaké takové rozepře.

Proto, Vám na následujících příkladech představím, jak jsou takovéto události znázorněny. Většinou za použití bublin s ostnatými cípy různých barev a za přidání textových výrazů zakončených interpunkčním znaménkem - vykřičníkem: TCHAC!, CRAC!, BRAOUM!, SCHLONK! Mezi nimi ovšem převládá výraz PAF! (PAAAF!, PAFFFF!).

Pokud se jedná o znázornění zvuku vydávaného bubny, setkáme se s výrazy BONG!BONG! anebo BUM!BUM!. V případě, že se jedná o zpěv, setkáme se s klasickým LALALA. V případě bubnování jsou graficky znázorněné pohyby rukou bubeníka dopadající na buben. Zpěv doplňují noty. Hudba vydávaná například trubkou nebo jiným dechovým nástrojem znázorňuje výraz TARATATA, tleskot rukou poté CLAP CLAP!.

Obrázek 56

Obrázek 57

Obrázek 58

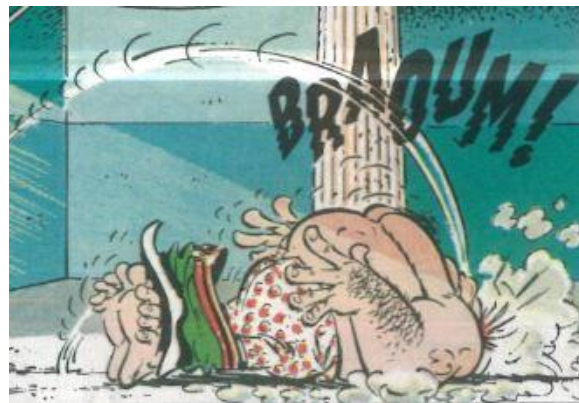
Obrázek 59

Obrázek 60

Obrázek 61

Obrázek 62

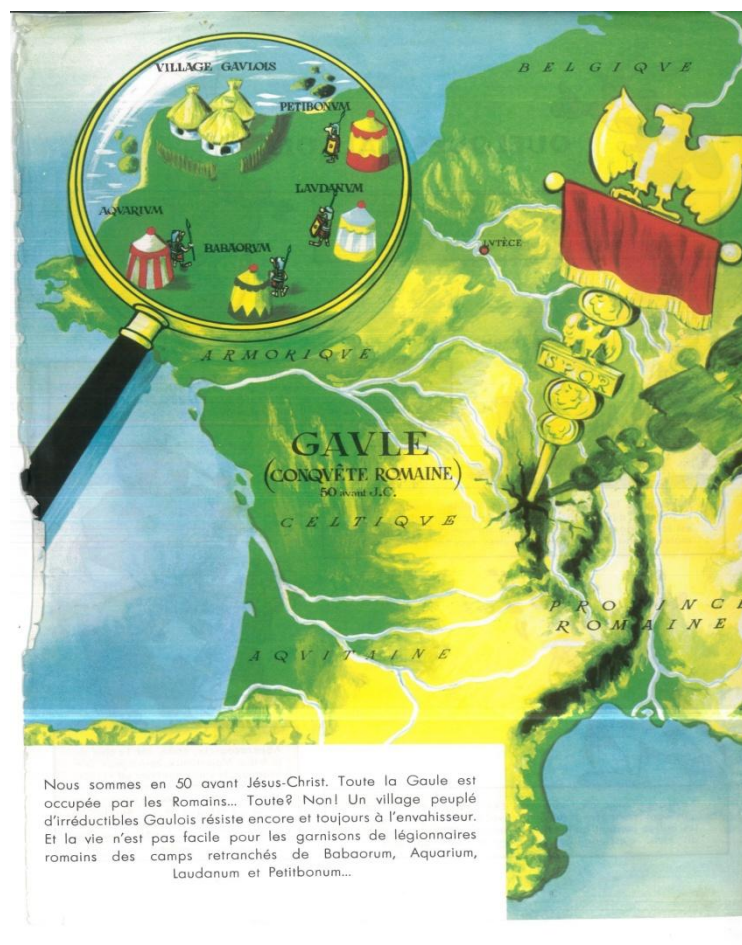

Obrázek 63

14 Rozbor vybraných příkladů z komiksových alb

V rozboru samotných komiksových alb začnu tím, že představím to, jak komiks po jeho otevření vypadá.

V každém komiksovém albu Astérix narazíte ihned po představení jeho hlavních hrdinů na stránku s mapou a uvedením, kdy a kde se děj příběhu odehrává. Tato stránka je ve všech albech identická. Vypadá následovně:

Obrázek 64

V levém dolním rohu této stránky se nachází stručný slovní popis úvodní situace.

Nous sommes en 50 avant Jésus-Christ. Toute la Gaule est occupée par les Romains... Toute? Non! Un village peuplé d'irréductibles Gaulois résiste encore et toujours à l'envahisseur. Et la vie n'est pas facile pour les garnisons de légionnaires romains des camps retranchés de Babaorum, Aquarium, Laudanum et Petitbonum...

Obrázek 65

Nous sommes en 50 avant Jésus-Christ. Toute la Gaule est occupée par les Romains...

Toute? Non! Un village peuplé d'irréductibles Gaulois résiste encore et toujours à l'envahisseur. Et la vie n'est pas facile pour les garnisons de légionnaires romains des camps retranchés de Babaorum, Aquarium, Laudanum et Petitbonum...

1. Nous
 - autorský plurál / plurál skromnosti
2. Toute la Gaule - Toute
 - anafora pronominální – absolutní
3. Les Romains – l'envahisseur
 - anafora nominální - nevlastní
4. L'envahisseur - les garnisons de légionnaires romains
 - anafora nominální - nevlastní

Časová deixe

- *Nous sommes en 50 avant Jésus-Christ*

Skutečnost, že se nacházíme v období 50 let před Kristem, není z obrázku nijak poznat, neobsahuje žádné časové měřítko ani nic podobného. Informace je nám dodána z textu.

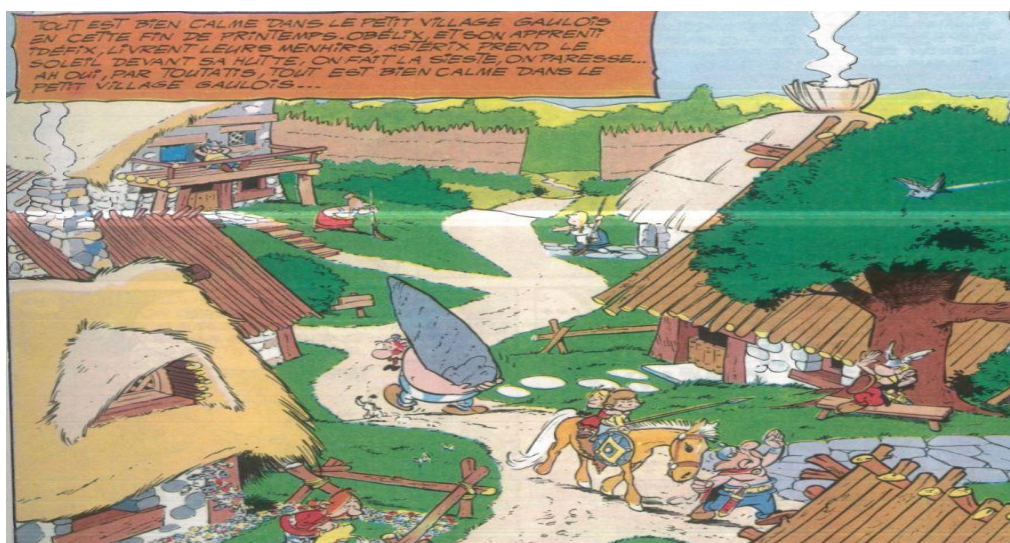
Prostorová deixe

- *La Gaule*
- *Un village peuplé d'irréductibles Gaulois*
- *Des camps retranchés de Babaorum, Aquarium, Laudanum et Petitbonum*

Příběh je jak textem, tak obrázkem dobře lokalizován. Mapa západní části Evropy je doplněna o lupu, která umístění ještě více konkretizuje. Jedna galská vesnička obklopena čtyřmi vesničkami Římanů.

A nyní si představíme některé vybrané části z komiksu.

1. příklad

Obrázek 66

« *Tout est bien calme dans le petit village gaulois en cette fin de printemps. Obélix et son apprenti Idéfix livrent leurs menhirs, Astérix prend le soleil devant sa hutte, on fait la sieste, on paresse... Ah oui, par Toutatis, tout est bien calme dans le petit village gaulois.....* »

1. le petit village gaulois - le petit village gaulois
 - anafora nominální - vlastní
2. Obélix – son apprenti Idéfix
 - anafora pronominální absolutní, zájmeno přivlastňovací, 3.os. sing.
3. Leurs menhirs – Obélix, son apprenti Idéfix
 - anafora pronominální absolutní, zájmeno přivlastňovací 3.os.sg

Časová deixe

- *Fin de printemps* - konec jara – zmíněn v textu a ilustrací podpořen zelenou trávou a stromy
- *Astérix prend le soleil* – Astérix se opaluje – znázorněný na lavičce

Prostorová deixe

- *Astérix prend le soleil devant sa hutte* – specifikuje umístění ve vesnici
- *Tout est bien calme ... on fait la sieste, on paresse* - naznačené ilustrací, všechny znázorněné postavy se poklidně věnují svým pracem

Sociální deixe

- *Obélix et son apprenti Idéfix livrent leurs menhirs* – dle textu dodávají Obélix i Astérix menhiry, ilustrace Vám však odtajní, že nosičem menhírů je Obélix a Idéfix ho pouze doprovází. Pokud by se někdo se jménem Idéfix setkal poprvé, mohl by jeho nositel považovat za člověka, kterým není.

2. Příklad

Obrázek 67

„*Par Jupiter! Par Mercure!*“

„*Avé César! César Avé! César Avé nous!*“

Text poukazuje na podivné vzrušení v římské vesnici Aquarium.

Prostorová deixe

- *Le camp fortifié romain d'Aquarium* – ilustrací i textem znázorněné římské opevněné ležení pojmenované Aquarium

Starý Gal Ageconix sbírající houby nechápe co se to v Aquariu děje. Toto je textově vyjádřeno velkým otazníkem umístěným v bublině nad jeho hlavou. Otazník tu zastupuje text a může znamenat nejasnost, otázku, údiv, atd. Ilustrace situaci podtrhuje vystižením přemýšlivého výrazu Gala.

3. příklad

Nyní navážu na další ilustraci, která se v komiksovém albu nachází na další straně za touto ilustrací. Jedná se o dobu, kdy Ageconix přinese do galské vesničky informaci o podivné atmosféře u Římanů.

Obrázek 68

„J'étais en train de cueillir des champignons du côté d'Aquarium. Ils sont bons là-bas -quand j'ai entendu des cris de joie... les romains ont l'air de très bonne humeur!“

Prostorová deixe

- *du côté d'Aquarium*

„J'étais en train de cueillir des champignons“ – ilustrace nám předvádí košík plný hub, na první pohled však jedovatých. Tento fakt, který není poznat z textu může mít vliv na čtenáře, například ho pobaví.

„ Ils sont bons là-bas - quand j'ai entendu des cris de joie... les romains ont l'air de très bonne humeur“ – Tato věta odkazuje na obrázek č. 4 z předchozí stránky komiksového alba. Na římské opevnění a bubliny plné radostných výkřiků nad ním.

4. příklad

Diskuze, týkající se nasbíraných hub, která se spustila poté, co se Ageconix vrátil do vesnice.

„J'étais en train de cueillir *des champignons* du côté d' Aquarium. Ils sont bons là-bas -quand j'ai entendu des cris de joie... *les romains ont l'air de très bonne humeur!*“

„Hm... *C'est étrange ça* Ageconix...
Où'allons-nous

„De la soupe. Avec *les champignons* il faut faire de la soupe. C'est bon.“

„De la soupe?! C'est tout ce que *tu* trouves à dire *Obélix?!.*“

„C'est *une omelette* qu'il faut faire avec *les champignons*. Un vrai gourmet *les mange en*

„Moi je verrais plutôt *les champignons en salade.*“

Vybrané koreference v této diskuzi:

1. Des champignons - les champignons
 - anafora nominální – vlastní
 - člen neurčitý vs. člen určitý
2. Les champignons – les
 - anafora pronominální – absolutní
 - zájmeno ve 3.osobě plurálu
3. De la soupe – de la soupe
 - anafora nominální - vlastní
4. Tu – Obélix
 - anafora pronominální – absolutní
5. Une omelette- en omelette
 - anafora nominální – vlastní
6. Ces romains ont l'air de très bonne humeur! - C'est étrange ça
 - anafora konceptuální

5. příklad

Obrázek 69

„O, *Cornedurus*! Comme j'ai eu raison de t'envoyer à Rome pour les éliminatoires! Tu as été sélectionné avec les meilleurs athlètes de tout le monde romain!“

„Ben c'est normale, O *Tullius Mordicus*, mon centurion. Je suis le meilleur.“

1. O, Cornedurus – tu – t'
 - anafora pronominální - absolutní , zájmeno osobní 2.os. sg.
2. Mon centurion
 - anafora pronominální absolutní, zájmeno přivlastňovací 1.os.sg.
3. Je (Cornedurus)
 - anafora pronominální – absolutní, zájmeno osobní 1.os.sg.
4. J' – Tullilus Mordicus
 - anafora pronominální – absolutní, zájmeno osobní 1.os.sg.
5. O Tullilus Mordicus – mon centurion
 - anafora nominální – nevlastní
6. Cornedurus a Tullius Mordicus – vlastní jména

Sociální deixe

„...les meilleurs athlètes de tout le monde romain !“

Zvýraznění toho, jak dobrý sportovec Cornedurus je. Byl vybrán on a ti nejlepší sportovci Římské země.

To znamená, že se takto umístil do jiné třídy, než všichni ostatní.

6. příklad

Obrázek 70

„*Nous sommes romains! Vive nous, les romains!*“ - „*Ils sont fous ces romains!*“

1. Nous - nous

- anafora pronominální – absolutní, 1. os. pl.

2. Romains – les romains

- anafora nominální – vlastní

3. Les romains – ces romains

- člen určitý les a dále ukazovací determinant ces

Sociální deixis

„*Nous sommes romaines! Vive nous, les romaines!*“

Dle textu by se tato zvolání dala brát vážně, díky ilustraci však zjistíme (díky rozesmátým výrazům v obličejích Galů), že se jedná o žert. Jejich země je sice pod nadvládou Římanů, kteří označili všechny obyvatele země za Římany, ale obyvatelé této galské vesničky se brání a nechtějí se jen tak vzdát. Nyní se jim, ale toto oficiální ustanovení hodí, jelikož ho můžou zneužít a zúčastnit se tak olympijských her.

7. příklad

Obrázek 71

„*Voilà. On se bat contre les gens, on les massacre, on les envahit, on les occupe, et après, sans raison, ils se retournent contre vous!*“

1. Voilà

- odkazuje k celé další větě
- anafora asociační

2. On – on – on - on

- anafora pronominální – absolutní
- osobní zájmeno neurčité
- On – les romains – vyplývá z kontextu, čertí se takto Tullius Mordicus – Říman

Sociální deixe

- Celé Mordicovo zvolání logicky nedává smysl. *Bijeme se s nimi, napadáme je, okupujeme je, ... A oni se pak proti nám obrátí.*
- Odkazuje to nejspíše k tomu, jak Římané uvažovali – mělo být vše po jejich a nepřijímali názory a chování jiných.

3. On - vous

- anafora pronominální – absolutní, 2. os. pl

4. Les gens – les – les - les

- anafora pronominální – absolutní, 3. os. pl

5. Les gens – ils

- anafora pronominální – absolutní, 3. os. pl

8. příklad

Obrázek 72

„*Et la veille du départ, les athlètes font leurs bagages.*“

Časová deixe

- La veille du départ – Kdy ? den před odjezdem

1. les athlètes - leurs

- anafora pronominální – absolutní ;
- přivlastňovací zájmeno leurs – jejich, 3.os.pl.

Sociální deixe

- les athlètes
- Ti nejsilnější z nejsilnějších, což je zcela patrné z ilustrace. Dobře rostlý Obélix a svaly obalený Cornedurus. Tato skutečnost je posouvá jinam, než ostatní postavy. Oni jsou ti, kteří mají tu sílu!

9. příklad

Obrázek 73

„Ce n'est pas possible“

Výkřik pocházející z Abraracourcixovi chýše. Všechny ostatní postavy v ilustraci se bez textového doplnění dívají směrem, odkud zvuk vychází.

1. Tabule s nápisem Ordralfabetix znamená jméno vlastníka obchodu s rybami.

2. Ce

- demonstrativní determinant
- odkazuje ke skutečnosti, která je zmíněna v textu později
- jedná se tedy o kataforu

Nyní navážu na další obrázek, ve kterém si budeme moci prohlédnout pokračování příběhu a budeme moci zjistit jaký je důvod toho, proč Abraracourcix křičel.

Obrázek 74

„*Mes deux porteurs* ont mangé hier de *tes* poissons et aujourd'hui ils se tordent de douleur, à moitié empoisonnés! Et c'est *moi* qui dois faire *leur* travail!“

1. Mes – moi qui

- personální deixe k postavě Abraracourcixe – náčelníka vesnice
- mes – přivlastňovací zájmeno, 1.os.sg.
- moi – osobní zájmeno, 1.os.sg.

2. *Et c'est moi qui dois faire leur travail!*

- sociální deixe – Abraracourcix je vyššího postavení než jeho nosiči (leur travail – jejich práci)

3. Hier – časová deixe, doba kdy došlo k otravě

4. *Ce - Mes deux porteurs ont mangé hier de tes poissons et aujourd'hui ils se tordent de douleur, à moitié empoisonnés! Et c'est moi qui dois faire leur travail !*

- ce z předchozí ilustrace je referentem k celé této větě.
- jedná se o kataforu, neosobní zájmeno ce bylo zmíněno jako první

10. příklad

„*J'attendais un arrivage mais les chars à boeufs qui apportent le poisson de Lutèce font la grève, ils roulent lentement sur les voies romaines pour*

Rybář Ordralfabetix

„Bah! Il faut être fou pour manger ce que vend cet

Kovář

„Oh toi de toutes façons, tu n'as jamais pu sentir mon poisson!“

Rybář Ordralfabetix

„Tu rigoles?“

Kovář

Rybář Ordralfabetix

1. J' – osobní zájmeno, 1.os.sg.
 - Rybář Ordralfabetix
2. Je – mon poisson
 - anafora pronominální – absolutní, zájmeno přivlastňovací, 1. os. sg.
3. Cet empoisonneur
 - „Tenhle travič“ – ukazovací determinant *cet*;
 - vychází z kontextu, travič, protože z jeho ryb se udělalo nosičům zle.
4. 4. Tu
 - anafora pronominální – absolutní, osobní zájmeno, 2. os. sg

Kovář

1. Toi - tu
 - anafora pronominální – absolutní, osobní zájmeno, 2. os. pl.
„*Oh toi de toutes façons, tu n'as jamais pu sentir mon poisson!*“

Zápletka

1. Un arrivage – les chars à boeufs qui apportent le poisson de Lutèce
 - anafora konceptuální
2. les chars à bœufs – ils
 - anafora pronominální – absolutní, osobní zájmeno *ils*, 3.os.pl.
3. Le poisson – mon poisson
 - anafora nominální - vlastní
 - člen určitý a přivlastňovací zájmeno, 1.os.sg.

Prostorová deixe

- *de Lutèce*
- *sur les voies romaines*

Sociální deixe

- *Les chars à boeufs qui apportent le poisson de Lutèce font la grève, ils roulent lentement sur les voies romaines pour protester contre le prix du foin*

- Popisuje dobovou situaci, stávku kvůli (vysoké) ceně sena.
- *Tu n'as jamais pu sentir mon poisson!*
- Rybář Ordralfabetix tímto shazuje kováře ve smyslu, že on si jeho ryby nikdy nemohl dovolit (finančně).
- Dalo by se interpretovat i tak, že kovář nikdy nemohl ani „cítit“ Ordralfabetixovy ryby z toho důvodu, že mu je on odmítal prodat.
- *Il faut être fou pour manger ce que vend cet empoisonneur...*
- To, co prodává tenhle travič... -negativní zabarvení
- Ce – poissons
- *Il faut être fou* – ve smyslu: Člověk by musel být blázen aby
- Kovář takto zvolenými slovy pomlouvá nabízené zboží.

11. příklad

Rozbor popisek hlavních postav komiksu nacházejících se na začátku každého vydaného alba.

Astérix

ASTÉRIX, LE HÉROS DE CES AVENTURES. PETIT GUERRIER À L'ESPRIT MALIN, À L'INTELLIGENCE VIVE, TOUTES LES MISSIONS PÉRILLEUSES LUI SONT CONFIEES SANS HÉSITATION. ASTÉRIX TIRE SA FORCE SURHUMAINE DE LA POTION MAGIQUE DU DRUIDE PANORAMIX...

Obrázek 75

„Astérix, le héros de ces aventures, petit guerrier à l'esprit malin, à l'intelligence vive, toutes les missions périlleuses lui sont confiées sans hésitation. Astérix tire sa force surhumaine de la potion magique du druide Panoramix.“

1. Astérix – vlastní jméno
2. Astérix – le héros de ces aventures
 - anafora nominální – nevlastní;
 - vlastní jméno je reprezentováno víceslovným vyjádřením.
3. Astérix – petit guerrier à l'esprit malin, à l'intelligence vive
 - anafora nominální – nevlastní;
 - vlastní jméno je reprezentováno víceslovným vyjádřením.

4. Astérix – lui
 - anafora pronominální – absolutní;
 - přivlastňovací zájmeno, 3. os. sg.
5. Astérix – sa force surhumaine
 - anafora pronominální – absolutní;
 - přivlastňovací zájmeno, 3. os. sg.

Obélix

OBÉLIX EST L'INSÉPARABLE AMI D'ASTÉRIX. LIVREUR DE MENHIRS DE SON ÉTAT, GRAND AMATEUR DE SANGLIERS ET DE BELLES BAGARRES. OBÉLIX EST PRÊT À TOUT ABANDONNER POUR SUIVRE ASTÉRIX DANS UNE NOUVELLE AVENTURE. IL EST ACCOMPAGNÉ PAR IDÉFIX, LE SEUL CHIEN ÉCOLOGISTE CONNU, QUI HURLE DE DÉSESPOIR QUAND ON ABAT UN ARBRE.

Obrázek 76

„Obélix est l'inséparable ami d'Astérix. Livreur de menhirs de son état, grand amateur de sangliers et de belles bagarres. Obélix est prêt à tout abandonner pour suivre Astérix dans une nouvelle aventure. Il est accompagné par Idéfix, le seul chien écologiste connu, qui hurle de désespoir quand on abat un arbre.“

1. Obélix - vlastní jméno
2. Obélix - l'inséparable ami d'Astérix
 - anafora nominální – nevlastní ;
 - vlastní jméno je reprezentováno víceslovným vyjádřením.
3. Obélix - Livreur de menhirs
 - anafora nominální – nevlastní ;
 - vlastní jméno je reprezentováno víceslovným vyjádřením.
4. Obélix - grand amateur de sangliers et de belles bagarres
 - anafora nominální – nevlastní ;
 - vlastní jméno je reprezentováno víceslovným vyjádřením.
5. Obélix – il
 - anafora pronominální – absolutní ;
 - osobní zájmeno, 3.os.sg.

6. Idéfix, le seul chien écologiste connu
 - anafora nominální – nevlastní ;
 - vlastní jméno je reprezentováno víceslovným vyjádřením.
7. On – osobní zájmeno neurčité

Panoramix

PANORAMIX, LE DRUIDE VÉNÉRABLE DU VILLAGE, CUEILLE LE GUI ET PRÉPARE DES POTIONS MAGIQUES. SA PLUS GRANDE RÉUSSITE EST LA POTION QUI DONNE UNE FORCE SURHUMAINE AU CONSOMMATEUR. MAIS PANORAMIX A D'AUTRES RECETTES EN RÉSERVE...

Obrázek 77

„Panoramix, le druide vénérable du village, cueille le gui et prépare des potions magiques. Sa plus grande réussite est la potion qui donne une force surhumaine au consommateur. Mais Panoramix a d'autres recettes en réserve...“

1. Panoramix – vlastní jméno
2. Panoramix - le druide vénérable du village
 - anafora nominální – nevlastní ;
 - vlastní jméno je reprezentováno víceslovným vyjádřením.
3. Panoramix – sa plus grande réussite
 - anafora pronominální - absolutní;
 - přivlastňovací zájmeno *sa* – 3.os.sg.

Personální deixe

„...la potion qui donne une force surhumaine au consommateur...“

- Au consommateur- tomu, kdo se ho napije
- Ti, co se napijí kouzelného nápoje, jsou odlišeni od těch, kteří se nenapili. Získají tím nadpřirozenou sílu. Těmi kdo se ho napijí, jsou myšleni Galové, pro nikoho jiného druid Panoramix tento lektvar nepřipravuje.

Sociální deixe

„*Mais Panoramix a d'autres recettes en réserve...*“

- Má v záloze ještě další recepty....
- Zde jsou vyzdvíženy Panoramixovi znalosti a zkušenosti, není to přece druid, který umí vyrobit jen jeden lektvar, on jich umí ještě několik dalších.

Assurancetourix

ASSURANCETOUIX, C'EST LE BARDE. LES OPINIONS SUR SON TALENT SONT PARTAGÉES : LUI, IL TROUVE QU'IL EST GÉNIAL, TOUS LES AUTRES PENSENT QU'IL EST INNOMMABLE. MAIS QUAND IL NE DIT RIEN, C'EST UN GAI COMPAGNON, FORT APPRÉCIÉ...

Obrázek 78

„*Assurancetourix, c'est le barde. Les opinions sur son talent sont partagées: lui, il trouve qu'il est génial, tous les autres pensent qu'il est innommable. Mais quand il ne dit rien, c'est un gai compagnon, fort apprécié...*“

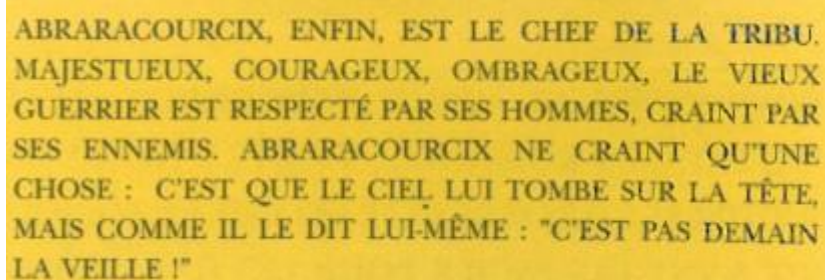
1. Assurancetourix – vlastní jméno
2. Assurancetourix - le barde
 - anafora nominální – nevlastní.
3. Assurancetourix – son talent
 - anafora pronominální – absolutní;
 - přivlastňovací zájmeno *son*, 3. os. sg.
4. Assurancetourix– il – il - il - il
 - anafora pronominální – absolutní;
 - přivlastňovací zájmeno *son*, 3. os. sg.
5. Assurancetourix - lui
 - anafora pronominální – absolutní;
 - osobní zájmeno *lui*, 3. os. sg ve 3. pádu.
6. Assurancetourix - c'est un gai compagnon, fort apprécié
 - anafora nominální – nevlastní.

Sociální deixe

„*Tous les autres...*“

- Všichni ostatní Galové.
- Tento výraz značí to, že je Assurancetourix „separován“ od ostatních obyvatel vesničky. Ostatní Galové se mu za jeho nadání vysmívají, nepovažují ho za umělce, ale spíše za otravu. Neoceňují jeho tvorbu a za každý jeho hudební projev mu fyzicky ublíží.

Abraracourcix

ABRARACOURCIX, ENFIN, EST LE CHEF DE LA TRIBU. MAJESTUEUX, COURAGEUX, OMBRAGEUX, LE VIEUX GUERRIER EST RESPECTÉ PAR SES HOMMES, CRAINT PAR SES ENNEMIS. ABRARACOURCIX NE CRAINT QU'UNE CHOSE : C'EST QUE LE CIEL LUI TOMBE SUR LA TÊTE, MAIS COMME IL LE DIT LUI-MÊME : "C'EST PAS DEMAIN LA VEILLE !"

Obrázek 79

„*Abraracourcix, enfin, est le chef de la tribu. Majestueux, courageux, ombrageux, le vieux guerrier est respecté par ses hommes, craint par ses ennemis. Abraracourcix ne craint qu'une chose: C'est que le ciel lui tombe sur la tête, mais comme il le dit lui-même: „C'est pas demain la veille!“.*“

1. Abraracourcix – vlastní jméno
2. Abraracourcix – le chef de la tribu
 - anafora nominální – nevlastní ;
 - vlastní jméno je reprezentováno víceslovným uskupením.
3. Abraracourcix – lui
 - anafora pronominální – absolutní ;
 - osobní zájmeno, 3.os.sg.
4. Abraracourcix – ses hommes
 - anafora pronominální – absolutní ;
 - přivlastňovací zájmeno *ses*, 3.os.pl.

5. Abraracourcix – ses ennemis

- anafora pronominální – absolutní ;
- přivlastňovací zájmeno *ses*, 3.os.pl.

6. Abraracourcix – le vieux guerrier

- anafora nominální – nevlastní ;
- vlastní jméno je reprezentováno víceslovným uskupením.

Sociální deixe

„Abraracourcix, enfin, est le chef de la tribu. Majestueux, courageux, ombrageux, le vieux guerrier est respecté par ses hommes, craint par ses ennemis. “

- Popis Abraracourcixe v samých pozitivěch. To značí, že se jedná o velice uznávanou osobu. Jeho post náčelníka vesnice k tomu i sám předurčuje.
- Je to obávaná osoba, nepřátelé z něj mají respekt. Zajímavé ovšem je, že v komiksových albech není k nalezení mnoho příležitostí, kdy se sám Abraracourcix pouští do boje. Toto mají většinou na starosti Astérix a Obélix.
- Adjektiva *Majestueux, courageux, ombrageux* značí silně pozitivně zabarvené vlastnosti náčelníka.

Časová deixe

„... le vieux guerrier“

- Adjektivum *vieux* – starý, označuje věk Abraracourcixe;
- Je možné to pochopit i tak, že Astérix je v porovnání s ním mladý válečník. Jelikož je mladší anebo je válečníkem kratší dobu.

Typy anafor s nejčastějším výskytem v analyzovaných albech jsou anafora nominální vlastní a anafora pronominální absolutní. V drtivé většině všech rozhovorů jsem našla právě tyto typy anafor. Jelikož je ve vybraných analyzovaných komiksových albech zastoupena valná většina postav mužského pohlaví, také nejvíce nalezených mužských zájmen je v mužském rodě. Nejvíce vykytované zájmeno, je osobní zájmeno v mužském rodě, 1. osobě jednotného čísla – *il*. Poté je velmi hojná jeho varianta v množném čísle – *ils*. Častý výskyt můžeme sledovat také u některých zájmen přivlastňovacích – *mon, ton, mes, tes, ses, leur*.

V případě anafory nominální a jejích dvou podtypů, vlastní a nevlastní, došlo také k hojnému výskytu obou zmiňovaných. Anafora nominální vlastní, např. *la Gaule – Toute la Gaule, le petit village gaulois – le village gaulois*, i anafora nominální nevlastní, např. *Panoramix – le druid vénérable, Abraracourcix – le chef du village*, je k nalezení na každé stránce alba.

V albech je možné zaznamenat také velké zastoupení vlastních jmen, ať už se jedná o názvy vesnic nebo postav. Příklad: *Aquarium, Babaorum, Galie, Řím, Idéfix, Abraracourcix,*

Typy vlastních jmen

- **Antroponyma**
 - vlastní jména osob;
 - Astérix, Obélix, Idéfix, Abraracourcix, Panoramix, atd..
- **Toponyma**
 - vlastní jména zeměpisná;
 - la Gaule, Lutece, Babaorum, la Rome, atd..

Zřídka jsem zaznamenala výskyt anafory konceptuální a ještě méně anaforu asociální. Anaforu adjektivální, s výskytem adjektiva *tel*, jsem nezaznamenala vůbec.

Vztah jazyka a mimojazykové reality, ilustrací, jsem popsala a rozřadila podle typů deixe (prostorová, časová, osobní, sociální). Na analýze těchto vztahů se dá doslova „vyřádit“, jelikož jsou často dosti subjektivně uchopitelné. V tomto případě hodně záleží na znalostech, zkušenostech, všímavosti ale i představivosti čtenáře, který vnímá jak text, tak obraz v komiksu. Může se stát, že nepozornému čtenáři uteče spousta drobných detailů, které tvoří celkovou informaci. Takto se čtenář sám může ochudit o zážitek ze čtení komiksu.

Na začátku příběhu i několikrát v jeho průběhu se v levém horním rohu obrázku objevuje informace od vypravěče děje. Vypravěč často používá obraty typu „*A nyní se podíváme na..., Ocitáme se na opačné straně Galie.....*“. Jedná se o autorský plurál (také plurál skromnosti), kdy se autor snaží o větší zapojení čtenářů do děje, aby tak nabyli dojmu, že jsou součástí příběhu.

15 Seznam vybraných nalezených a zpracovaných anafor

1. Anafora pronominální

Anafora pronominální může být v textu zastoupena těmito zájmeny⁹²:

a) Personnels

- *je, te, il, elle, nous, vous, ils, elles*;
- *me, te, lui, nous, vous, leur* – v případě předmětu přímého ;
- *me, te, le, la, nous, vous, les* – v případě předmětu nepřímého.

b) Possessifs

- adjectifs possessifs : *mon, ma, mes, ton, ta, tes, son, sa, ses, notre, nos, votre, vos, leur, leurs* ;
- pronoms possessifs : *le mien, la mienne, les miens, les miennes, le tien, la tienne, les tiens, les tiennes, le sien, la sienne, les siens, les siennes, le nôtre, la nôtre, les nôtres, le vôtre, la vôtre, les vôtres, le leur, la leur, les leurs*.

c) Démonstratifs

- adjectifs démonstratifs : *ce, cet, cette, ces* ;
- pronoms démonstratifs : *ce, ceci, cela, ça, celui, celle, ceux, celles, (-ci, -là)*.

d) Indéfinis

- *tous, certains, plusieurs, chacun, l'un, l'autre, personne, etc.*

e) Interrogatifs

- adjectifs interrogatifs : *quel, quelle, quelles* ;
- pronoms interrogatifs : *qui, que*.

f) Exclamatifs

- adjectifs exclamatifs : *quel* ;
- pronoms exclamatifs : *qui, que, laquelle, lequel, lesquels, lesquelles*.

g) Relatifs

- pronoms relatifs (simples – composés) ;
- simples : *qui, que, dont, de qui, à qui* ;

⁹² GREVISSE, Maurice a André GOOSSE. Le bon usage: grammaire française : Grevisse langue française. 14e éd. Bruxelles: Duculot, c2008, 1600 s. ISBN 978-2-8011-1404-9.

- composés : lequel, duquel, auquel, laquelle, à laquelle, de laquelle, lesquels, desquels, auxquels, lesquelles, desquelles, auxquelles.

Anafora pronominalní se dále dělí na následující podkapitoly.

a) Absolutní

- s úplným zastoupením;
- zájmeno zastupuje celou jmennou skupinu.

Příklady:

Vous ne pouvez pas vous participer aux jeux olympiques! Ils sont réservés aux Grecs!

C'est moi qui représenterai le village aux jeux olympiques. - Bah! Autant envoyer Idéfix. Il est plus fort que toi.

Astérix a reçu une nouvelle livraison de la potion magique. Il saute de joie sur le bord du Nil.

Obélix et son apprenti Idéfix livrent leurs menhirs.

De la soupe?! C'est tout ce que tu trouves à dire Obélix?!

O, Cornedurus! Comme j'ai eu raison de t'envoyer à Rome pour les éliminatoires! Tu as été sélectionné avec les meilleurs athlètes de tout le monde romain!

Nous sommes romains! Vive nous, les romains!

Voilà. On se bat contre les gens, on les massacre, on les envahit, on les occupe, et après, sans raison, ils se retournent contre vous!

Et la veille du départ, les athlètes font leurs bagages.

Mes deux porteurs ont mangé hier de tes poissons et aujourd'hui ils se tordent de douleur, à moitié empoisonnés! Et c'est moi qui dois faire leur travail!

Oh toi de toutes façons, tu n'as jamais pu sentir mon poisson!

Astérix tire sa force surhumaine de la potion magique du druide Panoramix.

Obélix est prêt à tout abandonner pour suivre Astérix dans une nouvelle aventure. Il est accompagné par Idéfix.

Panoramix, le druide vénérable du village, cueille le gui et prépare des potions magiques. Sa plus grande réussite est la potion qui donne une force surhumaine au consommateur.

Assurancetourix, c'est le barde. Les opinions sur son talent sont partagées.

„Abraracourcix, enfin, est le chef de la tribu. Majestueux, courageux, ombrageux, le vieux guerrier est respecté par ses hommes, craint par ses ennemis.

b) Částečná

- s částečným zastoupením;
- zájmeno zastupuje pouze část jmenné skupiny.

Příklady:

Il tire un autre sanglier. Même s'il en a déjà mangé plusieurs.

Dans le village gaulois, il y a deux magasins. Dans l'un on vend des poissons, dans l'autre on vend du maïs. Le premier n'est pas trop sympa mais le deuxième dispose d'une atmosphère amicale.

2. Anafora nominální

a) Vlastní - převzetí podstatného jména se změnou v determinantu.

Příklady:

Il a fait envoyer une vraie fourrure d'un ours de Gaule à Cléopâtre. Elle pourrait mettre cette fourrure pour l'occasion de la célébration de son anniversaire.

„C'est une omelette qu'il faut faire avec les champignons. Un vrai gourmet les mange en omelette.“

J'étais en train de cueillir des champignons du côté d' Aquarium. Hm... C'est étrange ça Ageconix... Qu'allons-nous faire ? De la soupe. Avec les champignons il faut faire de la soupe. C'est bon.

Nous sommes romains! Vive nous, les romains!“ - „Ils sont fous ces romains!“

b) Nevlastní - převzetí s lexikálními změnami.

Příklady:

C'est quoi juste les jeux olympiques? – Les jeux du stade, les jeux sacrés, placés sous l'égide de Zeus.

Un village peuplé d'irréductibles Gaulois résiste encore et toujours à l' envahisseur. Et la vie n'est pas facile pour les garnisons de légionnaires romains des camps retranchés de Babaorum, Aquarium, Laudanum et Petitbonum...

Nous sommes en 50 avant Jésus-Christ. Toute la Gaule est occupée par les Romains...Toute? Non! Un village peuplé d'irréductibles Gaulois résiste encore et toujours à l' envahisseur.

Panoramix pense qu'il est connu dans tout la Gaule grâce à sa potion magique. Mais ce druide est connu en Égypte aussi.

Panoramix utilise souvent les dictionnaires. Ces ouvrages lui conviennent pendant la communication avec les étrangers.

Ben c'est normale, O Tullius Mordicus, mon centurion. Je suis le meilleur.

Astérix, le héros de ces aventures, petit guerrier à l'esprit malin, à l'intelligence vive.

Obélix est l'inséparable ami d'Astérix. Livreur de menhirs de son état, grand amateur de sangliers et de belles bagarres

Idéfix, le seul chien écologiste connu, qui hurle de désespoir quand on abat un arbre.

Panoramix, le druide vénérable du village, cueille le gui et prépare des potions magiques.

Assurancetourix, c'est le barde. Les opinions sur son talent sont partagées: lui, il trouve qu'il est génial, tous les autres pensent qu'il est innommable. Mais quand il ne dit rien, c'est un gai compagnon, fort apprécié...

Abraracourcix, enfin, est le chef de la tribu. Majestueux, courageux, ombrageux, le vieux guerrier.

3. Anafora konceptuální

- kondenzuje a shrnuje obsah věty, odstavce nebo části textu.

Příklady:

Pendant la nuit, Obélix a par erreur battu le barde Assurancetourix. Tout le village rigole de cet accident.

Les romains ont l'air de très bonne humeur! Hm... C'est étrange ça Ageconix...

J'attendais un arrivage mais les chars à boeufs qui apportent le poisson de Lutèce font la grève.

4. Anafora asociační

- je založena na základě vybavení si nebo přirovnání.

Příklady:

Tout le village se souvient de l'hiver de l'année passée. La neige, le soleil, le silence.

5. Člen určitý a ukazovací determinant

- umožňuje na předmět uvést nový úhel pohledu.

Příklady:

Le balai, c'est trop bon pour moi. – Allons sois gentil, lâche ce balai!

Dans la forêt, il a croisé un sanglier qui l'a attaqué. Ces sabots lui ont blessé la main.

Nous sommes romains! Vive nous, les romains!“ - „Ils sont fous ces romains!“

6. Anafora adverbální

- opakování za pomoci anafory s účastí adverbia.

Příklady:

Je vous conseille de visiter la Gaule. Là vous verrez beaucoup de choses intéressantes.

Et tes adversaires aux jeux ne l'auront pas cette potion! Tiens ? Je n'y avais pas pensé...

7. Anafora verbální

- uplatňuje se se slovesem dělat – *faire*.

Příklady:

Obélix mange plus vite que les autres ne faisaient à son âge.

8. Anafora adjektivální

- uplatňuje se za použití adjektiva *tel*.

Příklady:

Julius César a décidé d'emprisonner les gaulois. Tel n'est pas mon opinion.

Příklad katafory nalezené v textu.

*„Et tes adversaires aux jeux ne l'auront pas cette potion!
Hu! Hu! Hu!“*

„Tiens? Je n'y avais pas pensé...“

Zájmeno *le* (*l'*) předchází jmennou skupinu (*cette potion*), jedná se tudíž o kataforu.

16 Závěr

Předmětem zájmu této diplomové práce byla koheze a koherence v komiksových textech. Jako předloha a objekt zkoumání byla vybraná komiksová alba Astérix vydaná ve francouzském jazyce. Konkrétněji alba Astérix aux Jeux Olympiques vydané roku 1968, Les Lauriers de César vydané roku 1972 a La Grande Traverse vydané roku 1975.

Práce je rozdělena na část teoretickou a část analytickou. V teoretické části jsme měli tu možnost seznámit se s charakteristikou komiksu jako samostatným uměním, s jeho nedílnou součástí – grafickými symboly, s jeho historií a vývojem, různými podobami, oblibou ve společnosti. Dozvěděli jsme se spoustu informací o belgicko-francouzském komiksu Astérix. Seznámili jsme se s jeho hlavními postavami Astérixem, Obélixem, Panoramixem, atd., také s tvůrci těchto postav a komiksu celého, Albertem Uderzo a Reném Goscinny. Mohli jsme se lehce pobavit u parodií zprostředkovaných obsazením rolí v komiksu slavnými osobnostmi, jako jsou Jean Gabin, Kirk Douglas či Lino Ventura. Nahlédli jsme do seznamu všech vydaných komiksových alb Astérix, doplněného o jejich data vydání ve Francii a také do seznamu jejich filmových zpracování.

Připomněli jsme si definice důležitých lingvistických pojmů. Zaměřili jsme se na textovou lingvistiku a pojmy s ní spjaté. Jsou jimi text, koreference, koheze, koherence, anafora, katafora, tematické posloupnosti, aktuální členění větné, atd.

V analytické části jsme se soustředili na samotnou analýzu specifického textu v komiksu. Vybrané texty již zmíněných alb byly přepsány a dle nalezených typů anafor rozděleny. Praktická část začíná definicí synergie mezi textovými a netextovými složkami a pokračuje rozdělením deixe na sociální, personální, prostorovou a časovou. Všechny tyto typy jsou doprovázeny příklady a jejich popisem.

V praktické části je také sekce věnovaná interpunkčním znaménkům – otazníku a vykřičníku, jež se v komiksových albech často vyskytují, a jejich významu. Dozvěděli jsme se také, kolik přesně takovýchto znamének se v jednotlivých albech nalézají a prošli si některé nalezené příklady výskytu. Tato sekce pak pokračovala analýzou textového a grafického znázornění různých úderů, ran a pádů.

Po samotné analýze textu jsme zjistili, které typy anafor jsou v něm nejčastěji obsažené. Jedná se o anaforu pronominální a anaforu nominální. Konkrétněji je to anafora pronominální absolutní, která je nejčastěji vystižena osobními, přivlastňovacími a ukazovacími zájmeny (il, ils, son, ses, leur, atd.), a o anaforu nominální vlastní, v jejímž případě se setkáváme s velkým množstvím opakujících se vlastních jmen jak osob, tak míst. Víme, která jsou nejvíce používaná zájmena a také to, že se v těchto textech hojně užívala vlastní jména. V textu jsme se setkali i s několika případy katafory. Odkazování k mimojazykové realitě je fenomén, se kterým jsme se v tomto typu textu často setkali. V práci jsou popsány deixe personální, osobní, časová a prostorová, které jsou doplněny o příklady.

Koheze a koherence, dva termíny, se kterými jsme se setkali již v názvu této práce. Soudržnost a spojitost textu je vyjádřena právě vztahy reference, odkazováním na textové i netextové složky těchto děl. Setkáme se s možností subjektivního vyhodnocení těchto informací, závisí na kompetenci čtenáře vyhodnotit situaci. Koherence je vyjádřena použitím spojek, příslovcí, zájmen různých typů, repeticí a synonymy.

Na konci práce je pro větší přehlednost sepsán seznam vybraných nalezených a zpracovaných anafor. Všechna vybraná analyzovaná komiksová alba byla vydána ve francouzském jazyce.

Většina této diplomové práce je doprovázená ilustracemi ze světa Astérix.

17 Résumé

Ce travail est divisé en deux parties. La partie théorique et la partie analytique.

La partie théorique est encore bien divisée en trois domaines. Le premier domaine est dédié à la description de la bande dessinée, étant un art nouveau et individuel. Il nous explique les symboles graphiques qui font une partie inséparable de cet art (les ballons, les étoiles, les ampoules, etc.), il parle de sa coloration, de sa longueur, de ses différentes formes et aussi de la bande dessinée en ligne. Il nous présente son histoire, commençant par les peintures rupestres en Égypte (qui touchent 2000 années avant J.C.), continuant par la Chronique de Dalimil, le Chemin de la Croix, la Tapisserie de Bayeux, jusqu'aux bandes dessinées de nos jours, soulignant la journée de la naissance de la bande dessinée (16 février 1986 – Yellow Kid, les États-Unis). Il mentionne aussi la popularité de cet art et les mythes qui l'entourent.

Le deuxième domaine est consacré à une bande dessinée concrète – Astérix. Il parle de ses auteurs et des circonstances de sa naissance et il nous explique les événements principaux de cette BD. Ces personnages qui sont plus importants et qui apparaissent dans tous les albums publiés, complétés par les images, sont bien présentés aux lecteurs. Ce que l'on peut aussi voir dans ce deuxième domaine, c'est l'évolution graphique des personnages d'Astérix et d'Obélix entre les années 1959-1977. Il ajoute aussi l'explication de la conception de ces ouvrages et il présente plusieurs exemples sur la parodie de la société française en utilisant les caricatures des personnes célèbres comme par exemple Jean Gabin, un acteur français, Sean Connery, un acteur écossais ou Kirk Douglas, un acteur américain. A la fin de ce domaine nous pouvons prendre connaissance de tous les albums qui ont été publiés à travers du temps.

La liste des noms de ces albums est complétée par leurs titres originaux en français, leurs titres traduits en tchèque et les dates de leurs sorties en France. Puis une liste spéciale de tous les films qui ont été travaillés sur la base de cette bande dessinée est bien disponible aux lecteurs aussi.

Dans le troisième domaine de cette partie, on se présente les termes linguistiques qui sont étroitement liées à cette problématique. Parmi eux on peut classer le texte, la coréférence, la cohésion et la cohérence textuelle, l'anaphore, l'acte de communication, etc. Chaque explication est complétée par les exemples tirés de la bande dessinée Astérix. Dans ce domaine on a mentionné les différents types d'anaphores avec lesquelles on travaille dans la partie analytique. On parle de l'anaphore nominale, pronominale, adjectivale, adverbiale, conceptuelle, associative, fidèle, infidèle, etc. Quelques pages sont vouées à la relation parmi le texte et les illustrations. Ce sujet est complété par un article de František Daneš, un linguiste tchèque célèbre.

La partie analytique se focalise sur les exemples concrets des albums d'Astérix choisis. La classification selon des différents types d'anaphores est élaborée et commentée. Cette partie commence par la définition de la synergie parmi les textes et les illustrations. Les aspects qui renvoient à une réalité non-textuelle étaient divisés en 4 types : aspect social, aspect personnel, aspect spatial et aspect temporel. Tous ces aspects sont accompagnés par les exemples concrets. Cette partie continue par la présentation des signes de ponctuation. On parle de leur sens dans le contexte et de leur apparition. Plusieurs images sont ajoutées. Les différentes occasions de chutes, de coups, etc. sont aussi présentées textuellement et graphiquement.

A la fin de ce travail, l'analyse elle-même est élaborée. Sur les différents types d'exemples choisis, on a pu distinguer les différents types d'anaphores. On a découvert, quelles sont les anaphores les plus marquées et quels sont les moyens utilisés pour leur représentation (l'anaphore pronominale à l'aide des pronoms il, ils, les, leur, etc. et l'anaphore nominale présentée souvent par les noms propres). Toutes les anaphores choisies sont puis mis dans une liste consistante, servante à la meilleure orientation.

Ce travail contient un appendice avec les illustrations de la bande dessinée et la liste de la littérature et des sources électroniques utilisées. Comme la bande dessinée est un art nouveau, qui ne dispose pas d'un tel nombre des sources écrites, j'ai tiré le plus souvent les informations des sources électroniques.

18 Seznam použité literatury

Literatura

ADAM, Jean-Michel. *La linguistique textuelle: introduction à l'analyse textuelle des discours*. Paris: Armand Colin, c2005, v, 234 s. Cursus (Armand Colin). ISBN 2200267525.

BROWN, E a Anne ANDERSON. *The encyclopedia of language & linguistics. Volume three*. 2nd ed. Boston: Elsevier, c2006, 14 v. ISBN 978008044370614.

ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky*. Vyd. 4., V Karolinu 2., dopl. Praha: Karolinum, 2011, 380 s. ISBN 978-80-246-1946-0.

DANEŠ, František. *Text a jeho ilustrace*. In Slovo a slovesnost, ročník 56 (1995), číslo 3.

DANEŠ, František. *Typy tematických posloupností v textu (na materiále českého textu odborného)*. Slovo a slovesnost, ročník 29 (1968), číslo 2.

DANEŠ, František. *Věta a text: studie ze syntaxe spisovné češtiny*. 1. vyd. Praha: Academia, 1985.

DUBOIS, Jean. *Dictionnaire de linguistique*. Paris: Larousse, c2002, lx, 514 s. ISBN 203532047x.

GOSCINNY., a UDERZO. *Astérix aux jeux olympiques*. New York: Dargaud, 1968, 48 p. ISBN 2205003208.

GOSCINNY., a UDERZO. *Les lauriers de César*. New York: Dargaud, 1972, 48 p. ISBN 2205006002.

HAJIČKOVÁ, Eva, Jiří HAVLKA a Petr SGALL. *Discourse Semantics and the Saliency of Referents*. In Journal of Slavic Linguistics, 2003.

HAVRÁNEK, Bohuslav a Alois JEDLIČKA. *Stručná mluvnice česká: [učebnice pro základní školy : upravené vydání podle nových Pravidel českého pravopisu z r. 1993]*. Vyd. 26., ve Fortuně 2. Praha: Fortuna, 1998, 246 s. ISBN 80-7168-555-0.

HIRSCHOVÁ Milada, *Pragmatika v češtině*. Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci 2006. 243 s.

JACOBSON, Roman. *Selected writings*. s-Gravenhage : Mouton. 1971.

JAKLOVÁ, Alena. *Úvod do textové lingvistiky*. Jihočeská Univerzita, Pedagogická fakulta, České Budějovice, 1999.

JURAFSKY, Daniel a James H MARTIN. *Speech and language processing: an introduction to natural language processing, computational linguistics and speech recognition*. Upper Saddle River: Prentice Hall, c2000, xxvi, 934 s. Prentice Hall series in artificial intelligence. ISBN 0130950696.

KLEIBER Georges. *Anaphore associative et relation partie-tout : condition d'aliénation et principe de congruence ontologique*. In: *Langue française*. Vol. 122 N°1. Le groupe nominal : contraintes distributionnelles et hypothèses de descriptions.

KUČOVÁ, Lucie. a kol. *Anotování koreference v Pražském závislostním korpusu*. Technical Report TR-2003-19. UK : Praha, 2003

KUČOVÁ, Lucie a Zdeněk ŽABOKRTSKÝ. *Anaphora in Czech: Large Data and Experiments with Automatic Anaphora Resolution*. In Matoušek, V., Mautner, P., Pavelka, T. (Eds.): *Text, Speech and Dialogue*, 8th International Conference, TSD 2005, Karlovy Vary.

LINH, Nguy Giang. *Návrh souboru pravidel pro analýzu anafor v českém jazyce*. Praha, 2006. Diplomová práce. UK v Praze, Matematicko-fyzikální fakulta.

MALMKJÆR, Kirsten. *The linguistics encyclopedia*. 2nd ed. New York: Routledge, 2002, xli, 643 p. ISBN 0415222109.

MCCLLOUD, Scott. *Jak rozumět komiksu*. 1. vyd. v českém jazyce. Praha: BB/art, 2008, 216 s. ISBN 978-80-7381-419-9.

MITKOV, Ruslan. *Anaphora resolution*. xiii, 220 stran. ISBN 978-0-582-32505-0.

PALEK, B. *Referenční výstavba textu*. Praha : Univerzita Karlova, 1988. 359 s.

RIEGEL, Martin, Jean-Christophe PELLAT a René RIOUL. *Grammaire méthodique du français*. 5e éd. Paris: PUF, 2014, xliii, 1107 s. Quadrige manuels. ISBN 978-2-13-062756-2.

Internetové zdroje

<http://asterix.comics.cz/>

<http://asterix.comics.cz/albert-uderzo.html>

<http://asterix.comics.cz/kdojekdo.html>

<http://asterixofficiel.tumblr.com/post/49506730086/les-personnages-reels-dans-asterix-petit>

http://cartoons.osu.edu/digital_albums/yellowkid/1897/1897.htm

<http://governors.library.ca.gov/38-schwarzenegger.html>

http://jamesbond.wikia.com/wiki/Sean_Connery

http://oltk.upol.cz/encyklopedie/index.php5/Deiktick%C3%A9_prost%C5%99edky

<http://pixabay.com/cs/oblak-my%C5%A1len%C3%AD-mraky-%C5%99e%C4%8D-komiks-34416/>

<http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=1615>

<http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=3965>

http://users.skynet.be/vincent.rixhon/Espace_BD/miroirAsterix.html

http://web.katolik.cz/feeling/9_4.htm

<http://www.asterix.com/the-a-to-z-of-asterix/characters/asterix.html>

<http://www.asterix.com/the-a-to-z-of-asterix/characters/cacofonix.html>

<http://www.asterix.com/the-a-to-z-of-asterix/characters/dogmatix.html>

<http://www.asterix.com/the-a-to-z-of-asterix/characters/getafix.html>

<http://www.asterix.com/the-a-to-z-of-asterix/characters/obelix.html>

<http://www.asterix.com/the-a-to-z-of-asterix/characters/vitalstatistix.html>

<http://www.asterix.com/the-creators/albert-uderzo/>

<http://www.asterix.com/the-creators/rene-gosciny/>

<http://www.cesky-jazyk.cz/slovnicek-pojmu/aktualni-vetne-cleneni/>

<http://www.ctenarska-gramotnost.cz/medialni-vychova/mv-casopisy/komiks-1>

<http://www.editionsatlas.fr/article/bd/les-personnages.html>

<http://www.fanpop.com/clubs/lino-ventura/images/11339243/title/lino-photo>

<http://www.filmweb.pl/person/Ren%C3%A9+Gosciny-58108>

<http://www.odmaturuj.cz/gramatika/hypersyntax-skladba-textu/>

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Albert_Uderzo_2012.jpg

https://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%98e%C4%8Dov%C3%A9_jedn%C3%A1n%C3%AD

https://cs.wikipedia.org/wiki/Aktu%C3%A1ln%C3%AD_%C4%8Dlen%C4%9Bn%C3%AD_v%C4%9Bn%C3%A9

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Asterix>

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Franti%C5%A1ek_Dane%C5%A1_\(jazykov%C4%9Bdec\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Franti%C5%A1ek_Dane%C5%A1_(jazykov%C4%9Bdec))

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Koherence_\(lingvistika\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Koherence_(lingvistika))

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Komiks>

https://cs.wikipedia.org/wiki/Komiks#Formy_komiksu

https://en.wikipedia.org/wiki/Annie_Cordy

https://en.wikipedia.org/wiki/Charles_Laughton

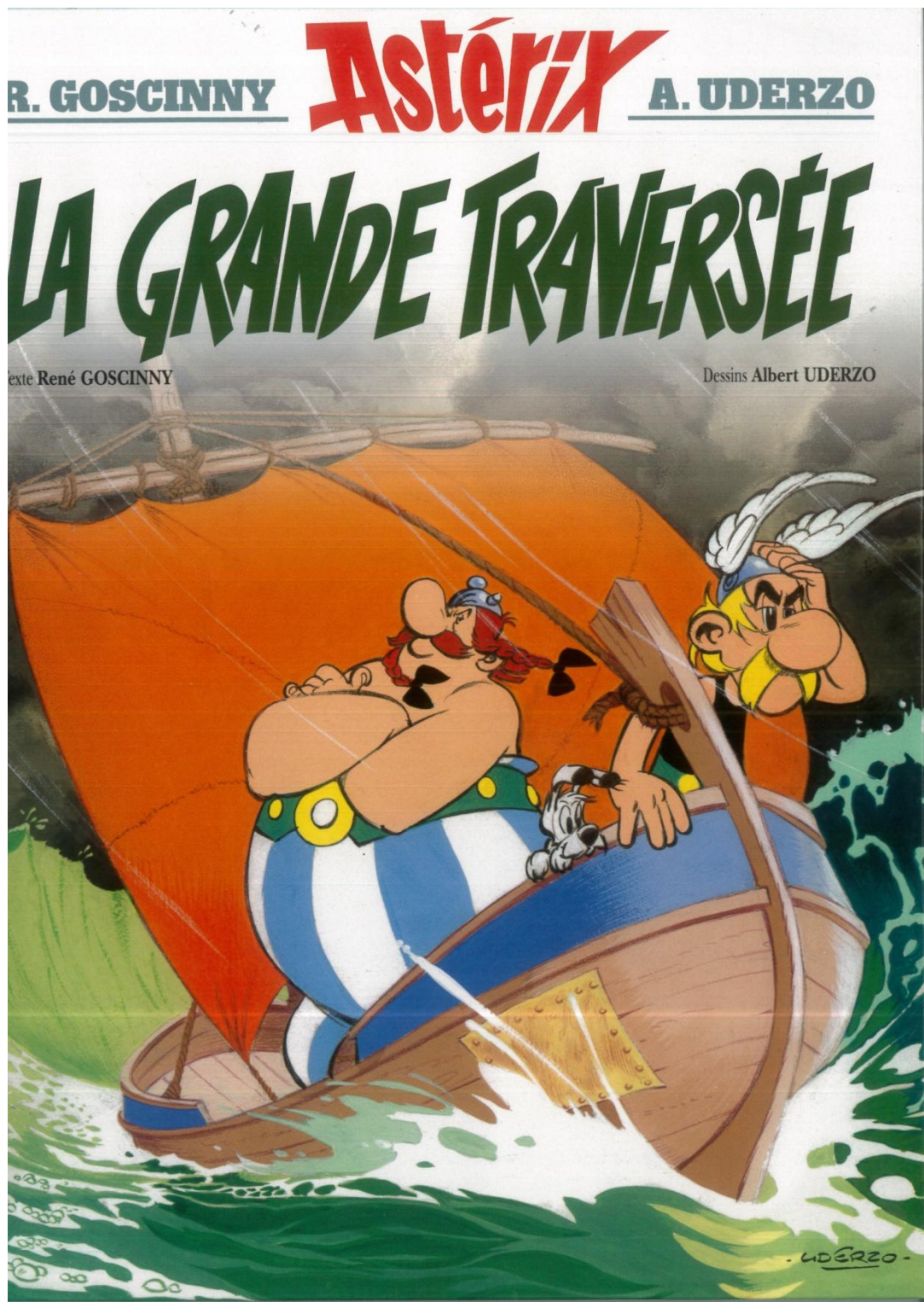
https://en.wikipedia.org/wiki/Jean_Gabin

https://en.wikipedia.org/wiki/Jean_Marais

https://en.wikipedia.org/wiki/Kirk_Douglas

<https://ufal.mff.cuni.cz/pdt2.0/doc/manuals/cz/t-layer/html/ch09s02.html>

<https://www.phil.muni.cz/muzeo/mui03obrazky0304/mui03obrazky0304/obr20.php?page=8.html>

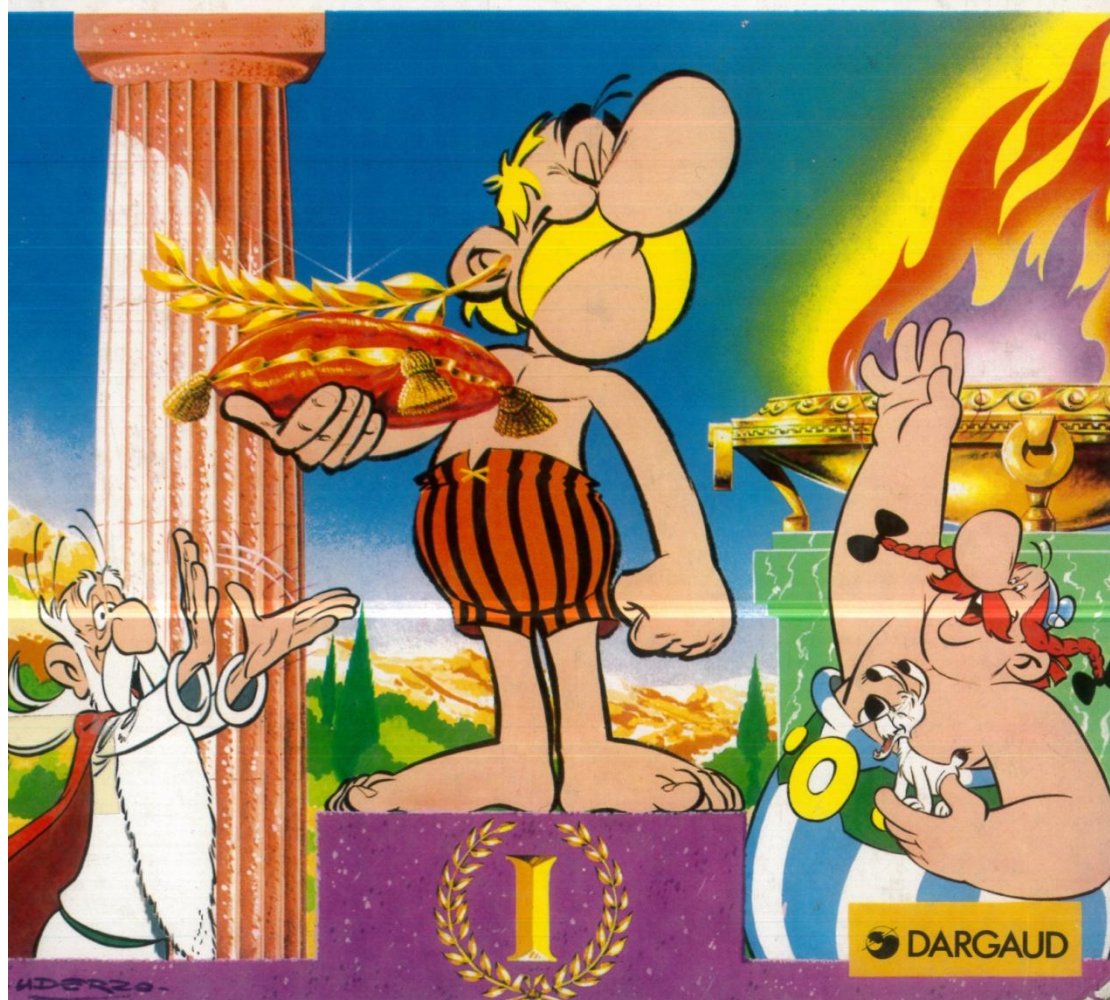
Obrázek 80

UNE AVENTURE D' **Astérix** LE GAVLOIS

Astérix AUX JEUX OLYMPIQUES

Dessins de UDERZO

Texte de GOSCINNY

Obrázek 81

UNE AVENTURE D' **Astérix** LE GAVLOIS
les lauriers de
CÉSAR

Dessins de UDERZO

Texte de GOSCINNY

Obrázek 82